UFÌTZIU LÌNGUA SARDA
DE SU SÀRRABUS

ECONOMIA DE SU SÀRRABUS

TuLiS 2023/2024

PARTI 1

CUNCETUS DE FUNDAMENTU

Etimologia de Economia
Difinitzionis de Economia
Sutasistemas económicus
Operadoris económicus
Setoris económicus

ECONOMIA

ETIMOLOGIA

Ndi benit dae s'aregu οἶκος (oikos), "domu" pigau cumenti "sienda de sa famìllia", e νόμος (nomos) "norma" o "lei"

ECONOMIA

DIFINITZIONI 1

Imperu arrexonau de su dinari e de calisiat médiu limitau, chi impunnat a otenni su prus mannu vantàgiu cun sa prus pitica spesa.

ECONOMIA

DIFINITZIONI 2

Cumplessu de is resursas (terras, matérias primàrias, energias naturalis, impiantus, capitalis lìcuidus, capacidadis de trabballu) e de is fainas pertocantis a s'imperu insoru, de una regioni, de unu stadu, de unu continenti, de su mundu intreu.

SUTASISTEMAS O CUMPONENTIS

SISTEMA DE PRODUTZIONI

SISTEMA DE IS CUNSUMADORIS

SISTEMA CREDITÌTZIU-FINANTZIÀRIU

MERCAU

STADU

SUTASISTEMAS O CUMPONENTIS

SISTEMA DE PRODUTZIONI

a médiu de sa produtzioni promovit e detérminat s'oferta de benis e servìtzius asuta de s'alientadura contìnua a s'investimentu po s'annoadura (op. aziendas e impresas).

SISTEMA DE IS CUNSUMADORIS

promovit e detérminat a médiu de su cunsumu sa domanda de benis e servìtzius (op. famìllias e impresas).

SISTEMA CREDITÌTZIU-FINANTZIÀRIU

dae custu is àterus sutasistemas pigant capitalis e ainas finantziàrias po promovi e cumpriri is obbietivus insoru (op. bancas e istitutus de intermediatzioni finantziària).

SUTASISTEMAS O CUMPONENTIS

MERCAU

est su logu de interatzioni de is sutasistemas arremonaus innui acuntessit su scàmbiu de benis, servìtzius e dinari custumaus a essi arregulaus dae sa lei de sa domanda e de s'oferta.

STADU

sustentat su sistema económicu a médiu de sa spesa pùbbrica (oferta de servìtzius pùbbricus in càmbiu de sa coberantza fiscali), arregulendideddu finas cun interventus precisus de polìtica económica (polìtica de balantzu e polìtica monetària).

OPERADORIS

FAMÌLLIAS

SOCIEDADIS

AMMINISTRATZIONI PÙBBRICA

ORGANIZATZIONIS SENA DE FINI DE GUADÀNGIU

PROFESSIONISTAS

OPERADORIS

FAMÌLLIAS

cunsumant benis e servìtzius prodùsius (siat in su logu siat importaus dae àterus operadoris), ma podint finas produsi e incungiai (es. impresas individualis e aziendas familiaris).

SOCIEDADIS

faint fainas impunnadas a cumpriri ùtilis e a s'incùngiu:

- sociedadis de intermediatzioni finantziària;
- sociedadis de asseguratzioni;
- sociedadis chi produsint àterus benis e servìtzius.

OPERADORIS

AMMINISTRATZIONI PÙBBRICA

contribuit a su cunsumu (is chi nant cunsumus culletivus), produsit pruschetotu servìtzius chi non funt impunnaus a sa béndida (istrutzioni, órdini pùbbricu, defesa e a.s.) e torrat a spartzinai su rédditu e s'arrichesa intra de is operadoris de sistema.

ORGANIZATZIONIS SENA DE FINI DE GUADÀNGIU

donant servìtzius a beneficiu de is famìllias (partidus, sindigaus de is trabballadoris, organizatzionis religiosas, assócius culturalis e sportivus, entis de beneficéntzia e assisténtzia).

OPERADORIS

PROFESSIONISTAS

oferrint servìtzius arregulaus dae órdinis professionalis (es. abogaus, cummercialistas, potecàrius e a.s.).

SETORIS ECONÓMICUS

LEI DE CLARK

setori primàriu:
produtzioni de is
matérias primàrias

setori segundàriu:
trasformatzioni de is
matérias primàrias

setori tertziàriu:
produtzioni e
furnidura de servìtzius

PARTI 2

DESCRITZIONI GEOECONÓMICA DE SU SÀRRABUS

AMBIENTIS

MARI

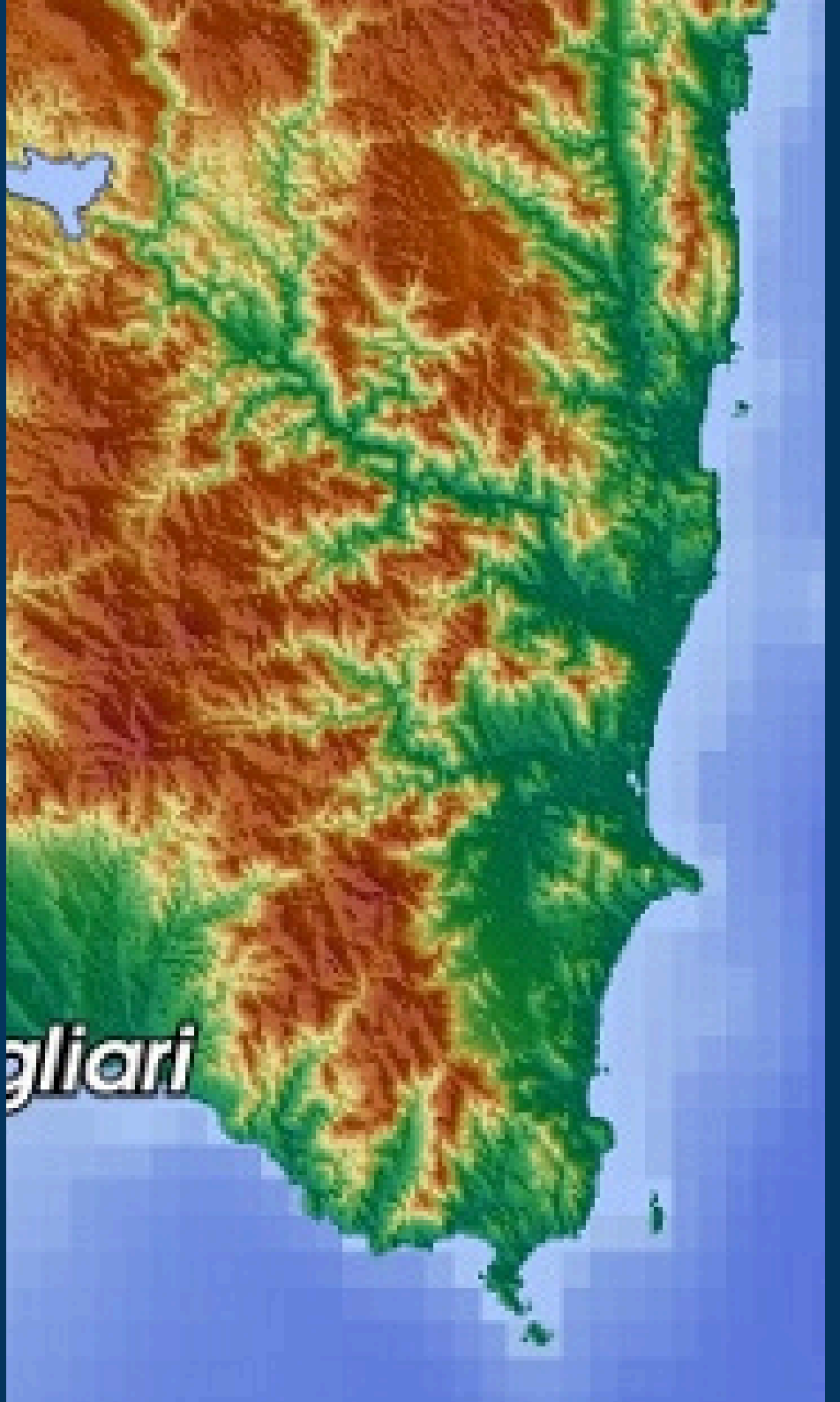
LAGUNAS E BRATZUS DE FOXI

PRAJAS

CEAS

LOGU DE MONTI

LOGU DE BIDDA

MARI

PISCA IN MARI ABERTU

Su Sàrrabus tenit unu acàpiu forti cun su mari suu e dd'assegurat unu piscau de grandu calidadi. Is spécias prus piscadas funt sa lissa, sa carina, su sperritu e su sàrigu.

Sa pisca in mari abertu est manixada dae 4 pischeras, aposentadas in is lagunas e in is bratzus de foxi, innui faint allevamentu e àteras fainas.

MARI

MÉDIU DE CUMMÉRCIU

Sa bessida a mari est unu vantàgiu finas po su cummérciu. In tempus antigu is portus naturalis sarrabesus furiant imperaus po smerciai prodotus cumenti terràllia, binu, sali, mineralis, canna e coraddu.

Imoi Portu Coraddu at pérdiu sa funtzioni cummerciali sua e at pigau cussa turìstica-sportiva.

LAGUNAS E FOXIS

PISCA DE LAGUNA E MITILICORTURA

Sa pisca in mari abertu s'acumpàngiat a is fainas chi is pischeras faint in is lagunas e in is bratzus de foxi de Sa Praja, Santu Juanni, Colustrai e Feraxi.

Piscant su pisci in is jostras; allevant còciula, cotza e óstricas. Una atentzioni a parti minescit sa chistioni de su càvuru asulu chi dae emergéntzia est passau a resursa.

LAGUNAS E FOXIS

INTERESSU NATURALÌSTICU

S’arrichesa de biodiversidadi e sa dilicadesa de is logus udus sarrabesus portat a su bisóngiu de amparai e studiai custus logus. Difatis nci funt 5 SIC e 1 ZPS in sa costera sarrabesa.

Est de aici chi lagunas e bratzus de foxi divenint su logu de trabballu de scientziaus naturalistas e biòlogus. Ma nc’est finas tretu po su turismu naturalìsticu.

PRAJAS

TURISMU

Sa Sardìnnia est tenta in cunsìderu in campu turìsticu pruschetotu po su mari e po is prajas suas, e su Sàrrabus podit bantai logus de bellesa spantosa.

A parti su turismu balneari in su territóriu nci funt grandus possibbilidadis de svilupai cussu sportivu e cussu naturalìsticu, gràtzias a s'acàpiu de medas prajas cun is logus udus.

CEAS

CAMPUS E MATEDUS

Is ceas de Castiadas, de Bidd'e Majori e de su Frumindosa funt fértilis e perfetas po sa messaria, po fai pastura e po su matedu.

A matedu si ponit pruschetotu aràngiu, limoni, mandarinu e olia, ma finas mèndula e àtera fruta. In is logus prus friscus si ponit ortolìtzia po s'imperu familiari. S'agatant finas medas bìngias.

CEAS

ALLEVAMENTU E PASTURAS

Su logu paris o a cucuratzeddus est perfetu po pasci brabeis e pegus de uli.

Medas terrenus funt tentus a pastura. Inderetura sa cortura a lori in su Sàrrabus est manixada pruschetotu dae is aziendas de allevamentu po cumpriri sa filera de su màndigu animali, invècias de ndi fai farra po pani.

LOGU DE MONTI

CRABAS E SIRBONIS

Is montis sarrabesus funt su rennu de is crabas... e finas de is sirbonis.

Sa craba est un'animali chi si cunformat a dónnia ambienti e po cussu est perfetu po su logu de monti, difitzili e pòburu.

Is sirbonis invècias portant a innanti s'economia de cassa chi no est scéti sportiva ma agiudat finas sa carnitzeria.

LOGU DE MONTI

ECONOMIA FORESTALI

Su territóriu sarrabesu est interessau dae unus cantu cantieris forestalis chi, in teoria, iant a depi ammellorai su logu e in su interis produsi linna.

In custus logus si pràticat finas su turismu de monti, pruschetotu in logus de grandu bellesa naturalìstica cumenti is Seti Fradis, innui nc'est ZPS e SIC.

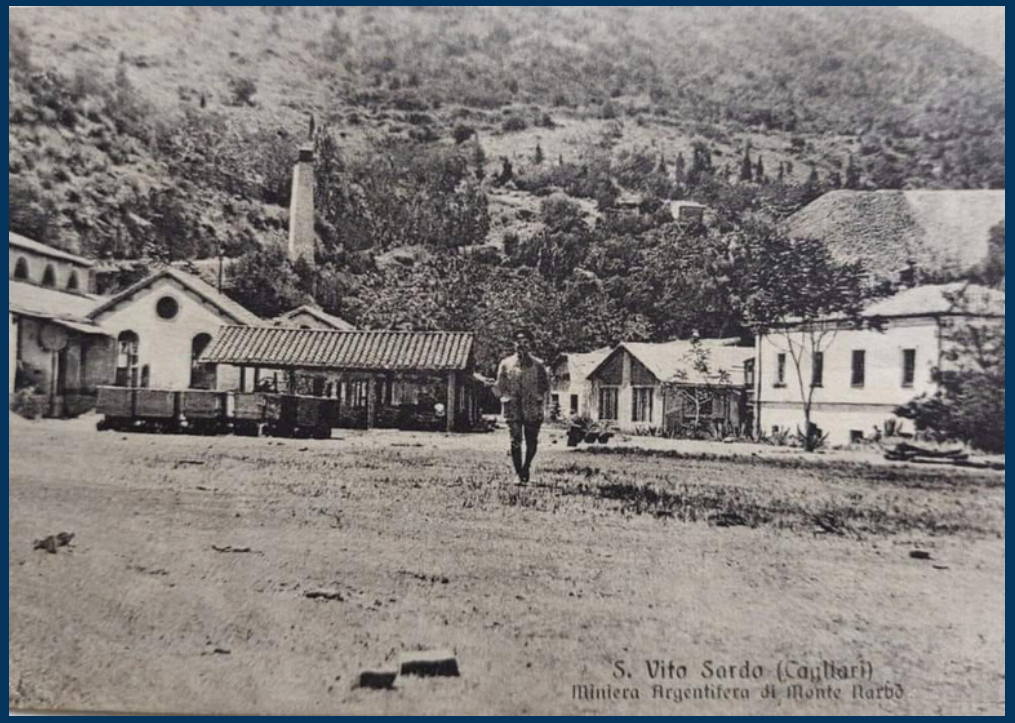

LOGU DE MONTI

ECONOMIA MINERÀRIA

Is montis sarrabesus funt stétius arricus de medas mineralis cumenti antimóniu, zincu, prumu e pruschetotu prata. Custus ant portau s'economia a cuaddu de is séculus XIX e XX.

Imoi nc'est unu interessu in àterus mineralis, ancora non sfrutaus, cumenti su bàriu, sa fluoriti e is terras arraras, sèmpiri prus de importu po sa tecnologia.

LOGU DE BIDDA

BUTEGAS E INDÙSTRIAS

Essi in sa bidda o assoru bolit nai a essi a costau de s'arretza económica, de su mercau, de is servìtzius acapiaus e a.s.

In prus de is butegas e de is supermercaus si funt svilupadas finas 3 àreas PIP o zonas artisanalis innui agatant logu indùstrias e microindùstrias

PARTI 3

MUDADURA STÓRICU-ECONÓMICA DE SU SÀRRABUS

Dae s’edadi antiga a oi

STÓRIA ECONÓMICA DE SU SÀRRABUS

EDADI ANTIGA

EDADI NURAXESA:

Setori primàriu acapiau a s'autocunsumu; probbàbbili trabballadura e cummérciu de su brunzu; Frumindosa bia navigàbbili.

SEC. XI A.C.-VI P.C: FENÌCIUS, PÙNICUS E ROMANUS

Economia coloniali e sfrutamentu latifundista de sa terra; sa bia cummerciali orientali furiat prus pagu abbitada, passàt pruschetotu binu e terràllia dae sa Campània e su Làtziu.

STÓRIA ECONÓMICA DE SU SÀRRABUS

MESUEVU E EDADI MODERNA

SEC. VI - XIV: EDADI BIZANTINA E JUIGALI

Ammelloramentu de is técnicas agràrias gràtzias a s'aposentamentu de is paras; si svilupat su sistema de arrodiu de is corturas (bidatzoni - pobóri).

1324-1843: FEUDALÉSIMU

Impeoramentu de sa réndida agrària, arrimmadura totali de su svilupu agràriu

STÓRIA ECONÓMICA DE SU SÀRRABUS

ARREFORMISMU DE SU SETIXENTUS

1767: MONTIGRANÀTICUS

Si proponiat de agiudai a is messajus pòburus, furnendideddis a interessus bàscius su trigu po sa sémina. Su bisu furiat cussu de sarbai a is messajus dae s'impréstidu usuraju e favoressi sa messaria.

1716-1810: DONNA FRANCISCA SANNA SULIS

Svilupat sa sirigurtura in su Sàrrabus ponendi giardinus de mura de gessa.

STÓRIA ECONÓMICA DE SU SÀRRABUS

ARREFORMISMU DE S'OTUXENTUS

1820:
EDITU DE IS TANCAS

S'afrimmat sa propriedadi privada, ténnia perou dae is baronis a dannu de su pópulu.

1839:
ACABBU DE SU MARCHESAU DE CIRRA

Is Osorio, ùrtimus feudatàrius, arriscatant su Marchesau e finit de aici su feudalésimu in su Sàrrabus.

STÓRIA ECONÓMICA DE SU SÀRRABUS

ARREFORMISMU DE S'OTUXENTUS

1847:

FUSIONI PERFETA

Aparisendi is leis sardas a cussas piemontesas cumentzant a benni is talliantinus toscanus e genoesus a sfrutai is padentis, ma finas is primus investidoris mineràrius.

1865:

ABOLIDURA DE IS ADEMPRÌVIUS

Is Cumunus bendint is terras cumunalis a is borghesus, sèmpiri cun su bisu de svilupai s'economia, ma privant is pòburus de sa terra.

STÓRIA ECONÓMICA DE SU SÀRRABUS

EPOPEA MINERÀRIA

1851:
PRIMU CUNCESSIONI
Est cussa de sa Mina de Gibas

1859:
LEIS MINERÀRIAS
cumpeténtzia ministeriali de s'asuta-de-terra

1874:
ABREXIT SA MINA DE MONTI DE NARBA

1888:
ABREXINT IS MINAS DE S'ARRIU DE S'OLLASTU
Nascit sa Bia de sa Prata

STÓRIA ECONÓMICA DE SU SÀRRABUS

STRASURAS DE SU PRIMU NOIXENTUS

PRIMUS DE SU ‘900: SERRANT IS MINAS

Is giacimentus oramai furiant sbuidus, sa mina de Monti de Narba mudat a azienda agrìcola sperimentali.

GHERRAS E UNDAS

Sa primu metadi de su Noixentus est unu perìudu de grandu strasura e poburesa. Is gherras smìnguant sa fortza de trabballu sarrabesa, e is undas arrogant domus e terras de corturai.

STÓRIA ECONÓMICA DE SU SÀRRABUS

AMMELLORAMENTU AGRÀRIU

1875-1952:
COLÓNIA PENALI DE CASTIADAS

Permitit sa bonìfica e s’acorturadura de totu sa zona

1928-1933:
VILLAGGIO GIURIATI E BONÌFICAS

In su perìudu fascista bonìficant is àreas assoru de Bidd’e Majori.

1952-1984:
ETFAS

S’enti nou sighit s’òbera de acorturadura de is terras de Castiadas e de Breca.

STÓRIA ECONÓMICA DE SU SÀRRABUS

NOVAS DE SU SEGUNDU NOIXENTUS

STABILIMENTUS

Sa Cunserva e La Sarrabus

ANNUS ‘60: S’ARÀNGIU CONGOBELGA

Cun s’indipendéntzia de su Congo lompint medas disterraus belgas in su Sàrrabus e introdusint sa cortura estensiva a aràngiu.

1966-2016: AGRUMÌCOLA

Sa sociedadi pinnigàt su in prus de s’aràngiu sarrabesu ma in su 2016 est faddia.

STÓRIA ECONÓMICA DE SU SÀRRABUS

IS ÙRTIMAS FRONTERAS

INDÙSTRIA

Pressteck e Quom

INDÙSTRIA MILITARI

Vitrociset, Leonardo, Avio

FORRUS INDUSTRIALIS

Marteddu, La Spiga d'Oro

BUTEGAS > DISCOUNT

Is butegas de is bixinaus funt arremprasadas dae supermercaus e discount (es. Eurospin). Abarrant feti is butegas prus mannas.

PARTI 4A

ECONOMIA SARRABESA FILERA PO FILERA:

FILERA AGROALIMENTARI

Messaria e Pastoriu
Cortura de s'aràngiu
Cortura de s'àxina
Cortura de s'olia
Cortura de sa mèndula
Pisca e mitilicortura
Abiaxeria

CUNSÌDERUS E CUNCETUS

- FILERA AGROALIMENTARI
- GAMMAS ALIMENTARIS

Caratirìsticas sarrabesas de sa filera agroalimentari

KM ZERU

Pruschetotu po is prodotus de su pastoriu su in prus funt trasformaus in coili etotu (casu, callu...)

PAGU TRASFORMATZIONI

Su in prus de is prodotus trasformaus non passant sa II gamma

PAGU COLLABORATZIONI

Nc'at ancora pagu collaboratzioni intra de is az. po fai prodotus nous

PAGU VALORI ACIUNTU

Pagu collaboratzioni e pagu trasformatzioni faint pagu valori aciuntu

Is gammas alimentaris

I GAMMA

prodotus friscus de su mercau, non trataus

II GAMMA

prodotus mesutrabballaus (sciacuaus, segaus, pastorizaus, sterilizaus) es. cunservas

Is gammas alimentaris

III GAMMAS

prodotus cungelaus,
prontus a ddus coi

es. bastoncinus, càmbara

IV GAMMAS

prodotus prontus a papai
(cérrius, sciacuaus, segaus
e cunfetzionaus)
es. insaladas prontas

Is gammas alimentaris

V GAMMAS

prodotus precotus, non cungelaus, allogaus sena de àiri
es. pasta pronta, petza

VI GAMMAS

Sa prus noa de totus, pertocat is prodotus liofilizaus (cussus po militaris e astronàutas)

MESSARIA E PASTORIU

DUUS SETORIS ACAPIAUS A PARI

Caratirìsticas sarrabesas de su setori de messaria

PAGU LORI

Nci funt pagus campus corturaus a lori po màndigu umanu

MEDA PASTURA

Su in prus de is campus est corturau po pastura (forràniu, palla, erba méiga)

FILERA CIRCULARI

Su in prus de is pastoris fait finas su messaju serrendi de aici sa filera aziendali

IMPERU DE TERRAS DE MONTI

Cunforma a sa traditzioni si sighint a imperai siat terras in basciura chi in monti

Ita si arat?

ORXU

arai (forràniu): primus àcuas

arai (granu): mesi de idas

forràniu prontu: dae 15 diis

messai (granu): istadi

forràniu: andat a totus is erbìvurus

granu: andat a totus

Ita si arat?

AUENA

arai (foràgiu): atóngiu
arai (granu): mesi de idas

messai (foràgiu): beranu (in canna de meli)
messai (granu): istadi

foràgiu: andat a totus is erbìvurus
granu: andat a totus, francu is porcus

Ita si arat?

TRIGU

arai: mesi de idas

messai: istadi

palla: andat a totus is erbìvurus
granu: andat a totus, in particulari si donat a is porceddus de lati po ddus fai prus bonus

Ita si arat?

ERBA MÉIGA

S’arat in beranu, si segat melòngia in atóngiu e si fait sicai. Andat a totus is erbìvurus, conillus puru.

TREVULLU

Si imperat po arricai su forràniu. S’arat in atóngiu impari a àterus forrànius e si segat impari.

PISU DE CALORU

Si ponit pruschetotu impari a s’auena.

Caratirìsticas sarrabesas de su setori de pastoriu

CRABAS IN MONTI

S'ecelléntzia sarrabesa est sa craba allevada in is montis (es. Minderrì)

BRABEIS IN BASCIURA

S'allevamentu de brabeis est in minoria e pertocat ceas e foradas

PEGUS DE ULI: PETZA > LATI

S'allevamentu de pegus de uli est prus po petza chi non po lati

PORCUS A PARTI

Est pagu spainau s'allevamentu feti de porcus, est sèmpiri segundàriu in is aziendas

Ita s’allevat

CRABAS

Sa majoria de s’allevamentu sarrabesu

BRABEIS

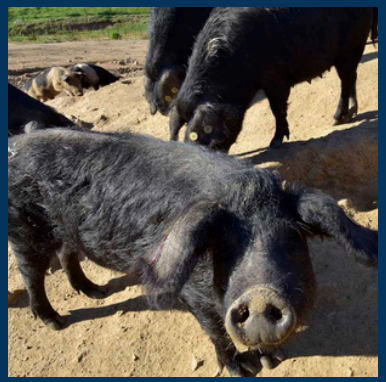
Segundas po nùmuru a is crabas

PEGUS DE ULI

Allevamentu in acrescimentu in sa zona, dedicau po petza

Ita s’allevat

PORCUS

Allevamentu segundàriu
o de cuntestu familiari

PUDDAS

Su in prus allevadas in
domu, ma duas aziendas
santuidesas ddas allevant
po bendi in totu s’ìsula

CONILLUS

Allevaus pruschetotu in
domu, si nd’agatat pagu
e nudda in cummérciu

Ita s’allevat

CUADDUS

Allevaus pruschetotu po imperus sportivus

BURRINCUS

Funt allevaus pruschetotu po arriciri cuntributus precisus ma tenint grandu potentzialidadis

CRABAS

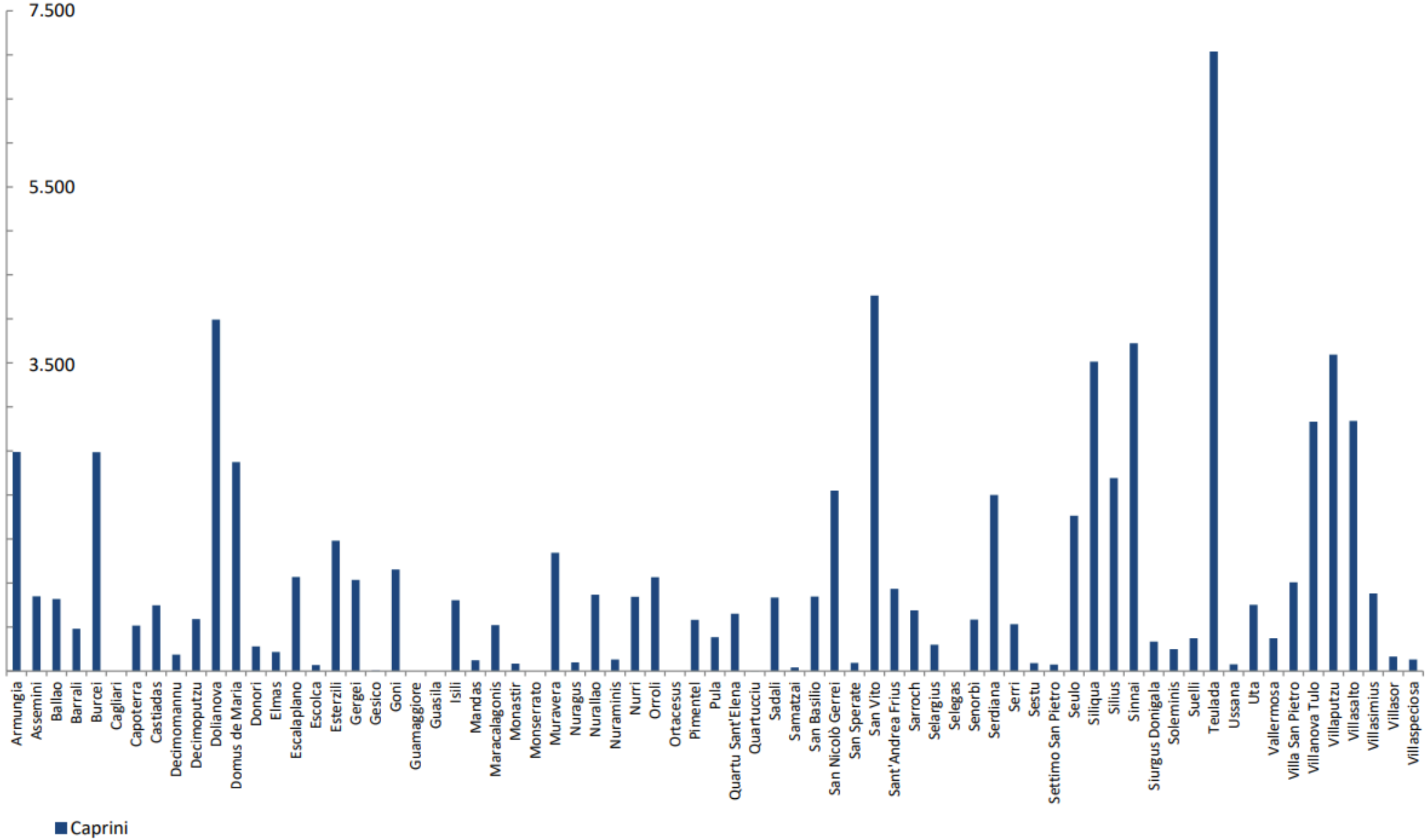
ALLEVAMENTU DE PRIMORI

IS NÙMURUS (2019):

Santu ‘Idu: 4264
Bidd’e Putzi: 3594
Murera: 1345
Castiadas: 747

Graf. 11 (rif. Tab. 11) - Capi caprini - Provincia di Cagliari - 2019

Fonte: BDN dell'Anagrafe Zootecnica istituita dal Ministero della Salute presso il CSN dell'Istituto "G. Caporale" di Teramo"

Arratzas de crabas

SARDA

Sa craba primitiva sarda, acutzorxada a is logus prus malu de s'ìsula nosta

MALTESA

Arratza chi produsit prus lati cunfrontas a sa craba sarda

SARDU-MALTESA

Ponit impari s'acutzorxadura de sa craba sarda cun sa produtividadi de sa maltesa

Arratzas de crabas

SAANEN

Craba francesa de stalla, grandu produsidora de lati ma dilicada meda

ALPINA

Craba po lati

CICLU DE VIDA

DE SA CRABA

CRABITU DE LATI

1 mesi / 8-9 kg

CRABITU LASSAU

< 1 annu (in custa fasi de transidura sa petza no est bona po cummerciai)

ARGALLU/A

1 annu (sa petza si fait bona, prus a innanti cumentzat sa stasoni de acopiamentu)

SEMENTUSU/A

2 annus (primu fillada)

CRABU/A

> 3 annus

FILERA DE SU LATI DE CRABA

PASSÀGIU 1

CRABA

totus is arratzas

MULLIDURA

mecànica o a manu

LATI CRUU

FILERA DE SU LATI DE CRABA

PASSÀGIU 2

LATI DE CRABA

cruu (non tratau)

TRATAMENTU

cruu in allevamentus certificaus opuru cun pastorizatzioni, UHT

LATI CUNFETZIONAU

FERMENTADURA

s'aciungint is fermentus a su lati

GIÓDDU (YOGURT)

FAI SU C. AXEDU

si callat e si fait axedai

CASU AXEDU

FAI SU CASU

si callat,

CASU E ARRESCOTU

FILERA DE SA PETZA DE CRABA

PASSÀGIU 1

CRABITU

1 mesi

BOCIDURA

PETZA DE CRABITU

CALLU

CRABA

> 1 annu

BOCIDURA

PETZA DE CRABA

CORRUS

(chi ddus portat) po s'artisanau

FILERA DE SA PETZA DE CRABA

PASSÀGIU 2

PETZA DE CRABA

TRASFORMATZIONI

PRESUTU DE CRABA

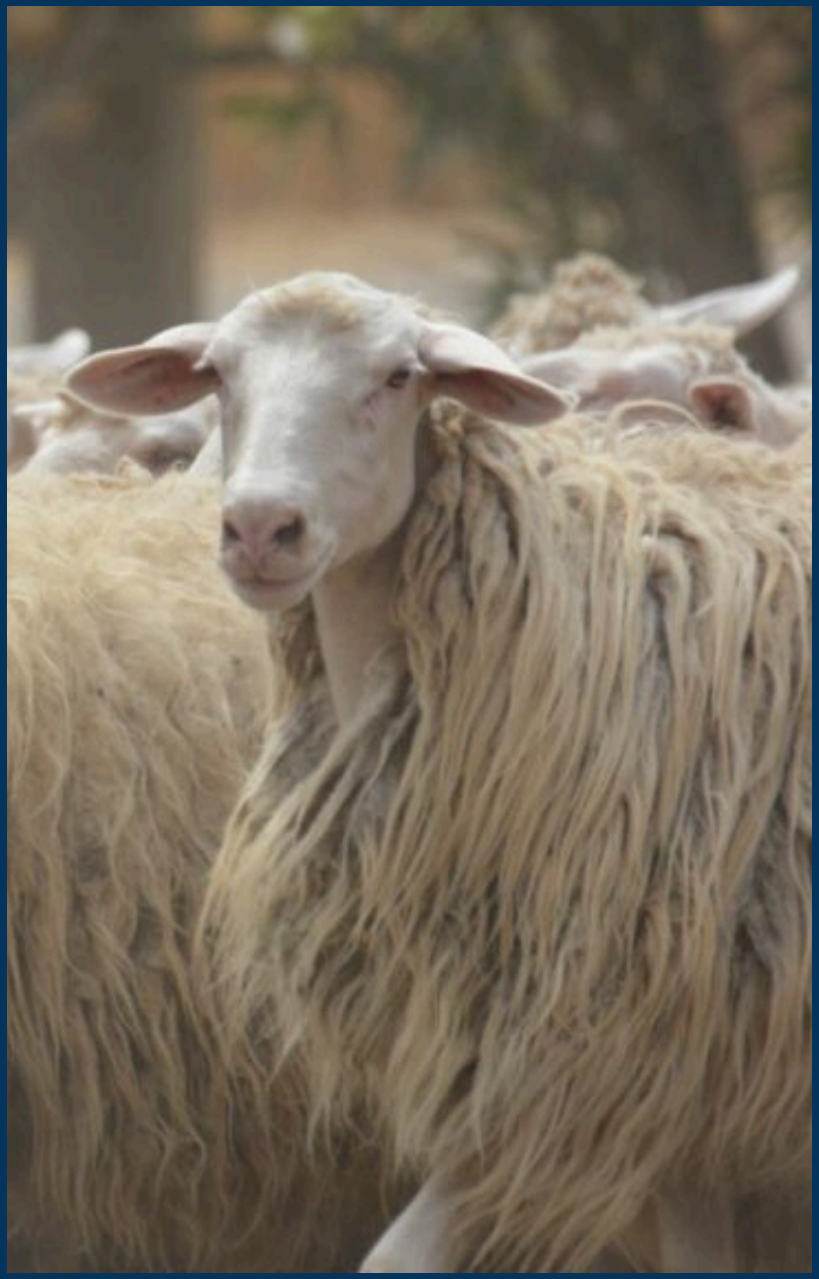
SARTITZU DE CRABA

HAMBURGER DE CRABA

TANCUS SCEDDAS

BRABEIS

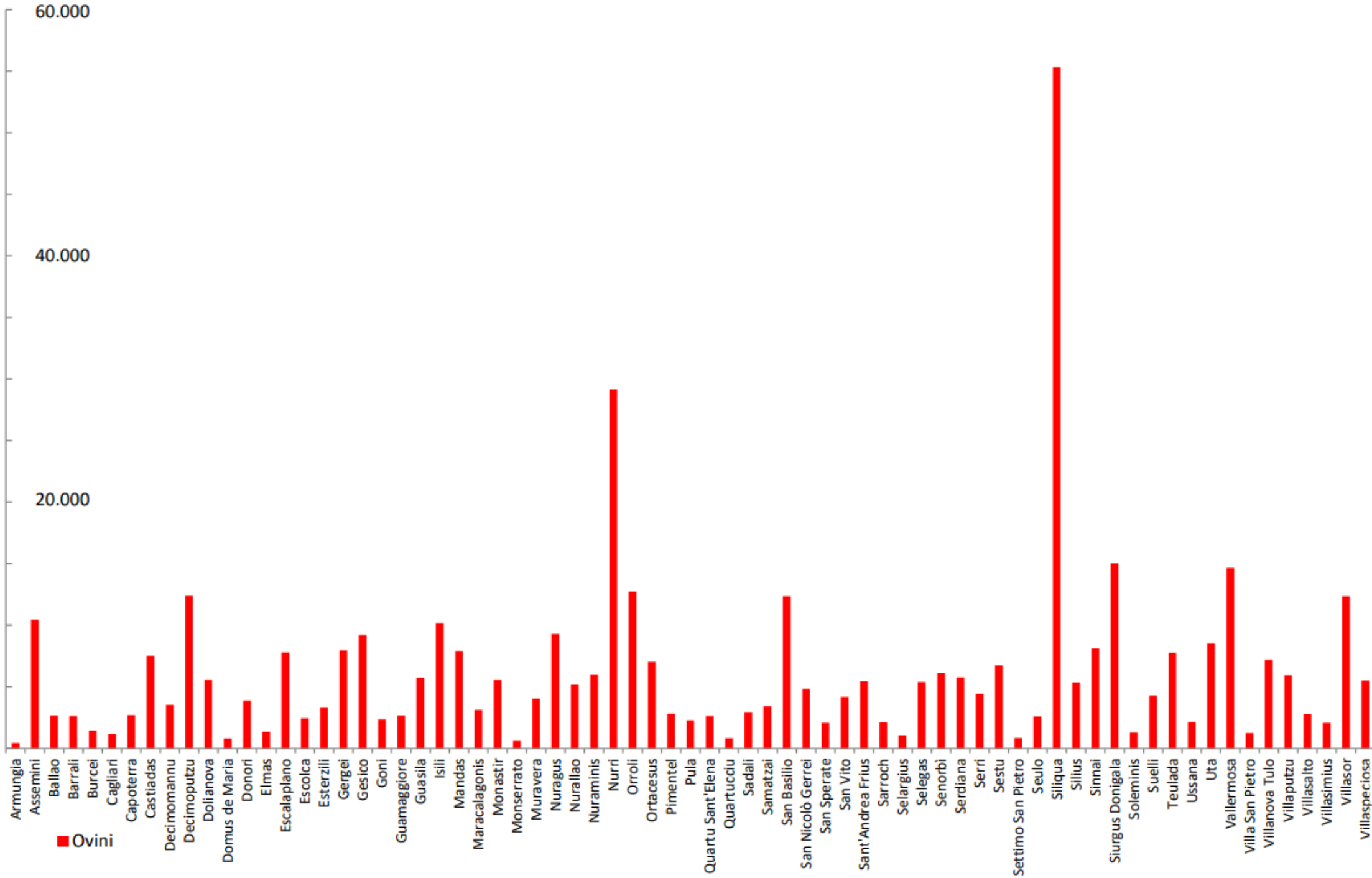
SU MOTORI DE SARDÌNNIA

IS NÙMURUS (2019):

Castiadas: 7499
Bidd'e Putzi: 5936
Santu 'Idu: 4167
Murera: 4026

Graf. 10 (rif. Tab. 10) - Capi ovini - Provincia di Cagliari - 2019

Fonte: BDN dell'Anagrafe Zootecnica istituita dal Ministero della Salute presso il CSN dell'Istituto "G. Caporale" di Teramo"

Arratzas de brabeis

SARDA

Sa mellus po produtzioni de lati, tanti ca dda allevant finas foras dae s'ìsula

CICLU DE VIDA

DE SA BRABEI

ANGIONI DE CALLU

1 mesi / 5-7 kg (marca IGP, tipu “*da latte*”)

ANGIONI

< 1 annu / 7-10 kg (marca IGP, tipu “*leggero*”)

SACAJEDDU/A

1 annu / 10-13 kg (marca IGP, tipu “*da taglio*”)

SEMENTUSU/A

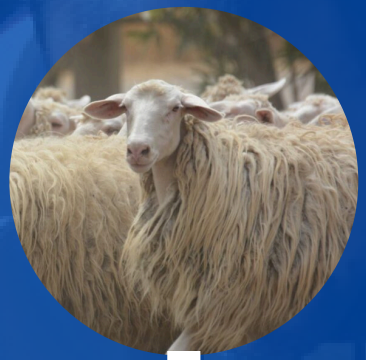
2 annus

BRABEI

> 3 annus

FILERA DE SU LATI DE BRABEI

PASSÀGIU 1

BRABEI

MULLIDURA

mecànica o a manu

LATI CRUU

FILERA DE SU LATI DE BRABEI

PASSÀGIU 2

LATI DE BRABEI

cruu (non tratau)

TRATAMENTU

FERMENTADURA

s'aciungint is fermentus a su lati

FAI SU C. AXEDU

si callat e si fait axedai

FAI SU CASU

si callat,

LATI CUNFETZIONAU

GIÓDDU (YOGURT)

CASU AXEDU

CASU E ARRESCOTU

FILERA DE SA PETZA DE BRABEI

PASSÀGIU 1

ANGIONI

3 castas IGP

BOCIDURA

PETZA DE ANGIONI

BRABEI

> 2 annus

BOCIDURA

PETZA DE BRABEI

CORRUS

(chi ddus portat) po s'artisanau

FILERA DE SA PETZA DE BRABEI

PASSÀGIU 2

PETZA DE BRABEI

TRASFORMATZIONI

PRESUTU DE BRABEI

SARTITZU DE BRABEI

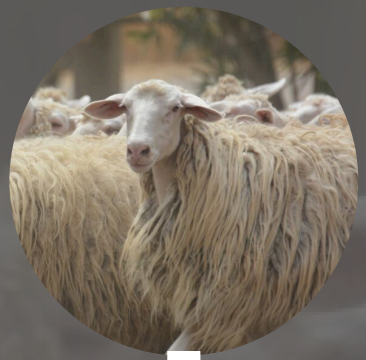
HAMBURGER DE BRABEI

TANCUS SCEDDAS

FILERA DE SA LANA DE BRABEI

PASSÀGIU 1

BRABEI

TUNDIMENTA

mecànica o a manu

LANA

PEGUS DE ULI

PETZA DE GRANDU CALIDADI

CUNSÌDERUS

Su Sàrrabus tenit potentzialidadis mannas in s'allevamentu de pegus de uli po petza. Sa petza de is arratzas sardas est prus stasia de is àteras e perfeta po is mercaus nutritzionìsticus. Finas su lati, mancai pagu, est de calidadi arta meda.

Arratzas de bacas

SARDA

Arratza pitica po petza,
percentuali bàscia de ollu

SARDU-BRUNA

Arratza mesana po petza e
produtora de lati,
percentuali mesana de ollu

SARDU-MODICANA

Arratza pitica po petza,
percentuali mesana de ollu

Arratzas de bacas

CHAROLAISE

Arratza manna po petza, percentuali arta de ollu

LIMOUSINE

Arratza manna po petza, percentuali arta de ollu

BACAS ARRÙBIAS

Pagu lati ma de calidadi arta, bonas po petza puru

CICLU DE VIDA

DE IS PEGUS DE ULI

ANNÓRIGU

1 annu

MALLOREDDU/A

2-3 annus

MALLORU / BACA

> 4 annus

BOI ♂

> 5 annus

BOI DE MAMMAS ♂

boi po acopiamentu

FILERA DE SU LATI DE BACA

PASSÀGIU 1

BACA

pruschetotu sardu-brunas e sardu-modicanas

MULLIDURA

mecànica o a manu

LATI CRUU

FILERA DE SU LATI DE BACA

PASSÀGIU 2

LATI DE BACA

cruu (non tratau)

TRATAMENTU

LATI CUNFETZIONAU

FERMENTADURA

s'aciungint is fermentus a su lati

GIÓDDU (YOGURT)

FAI SU CASU MODDI

si callat

CASU MODDI

FAI SU CASU

si callat,

CASU E ARRESCOTU

FILERA DE SA PETZA DE ULI

PASSÀGIU 1

PEGU DE ULI

BOCIDURA

PETZA DE ULI

FILERA DE SA PETZA DE ULI

PASSÀGIU 2

PETZA DE ULI

TRASFORMATZIONI

PRESUTU E BRESÀOLA

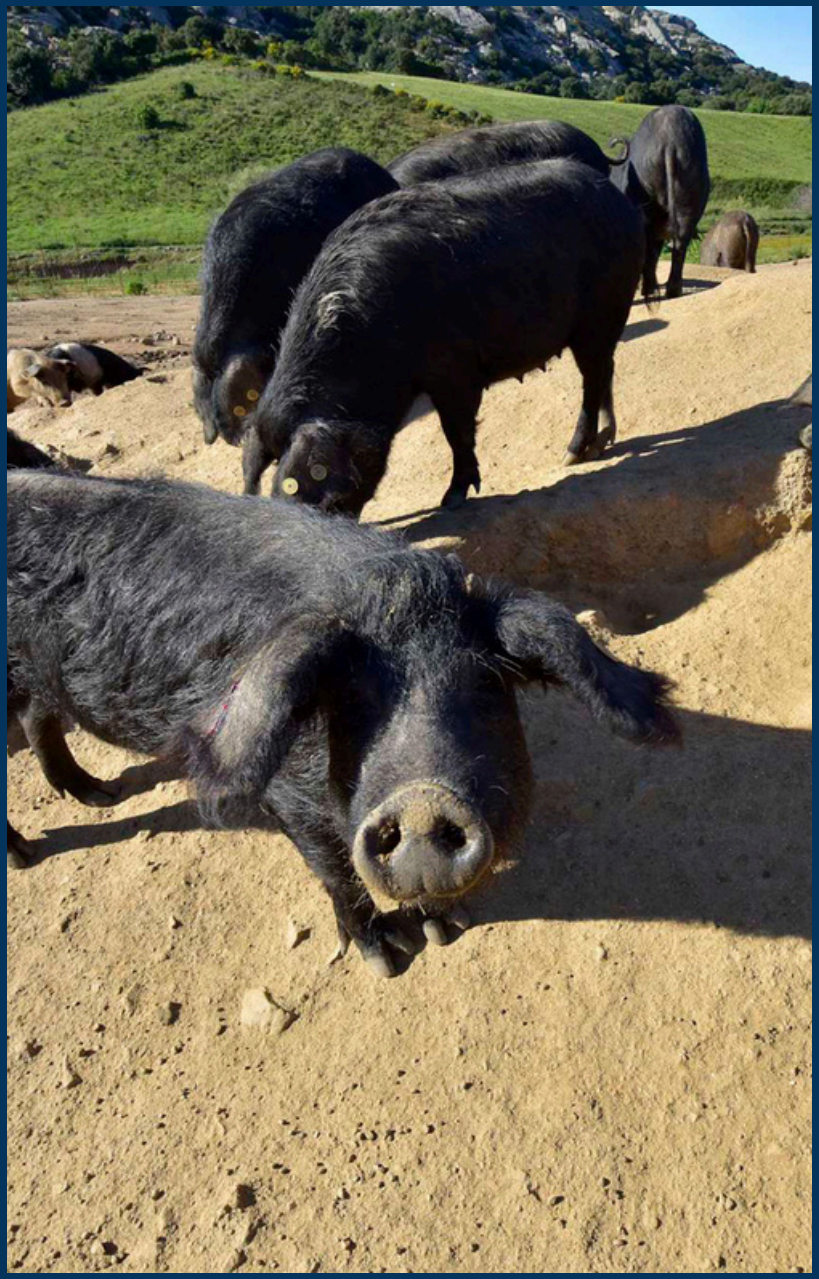
SARTITZU DE ULI

HAMBURGER DE ULI

TANCUS SCEDDAS

PORCUS

ECONOMIA STÓRICA

CUNSÌDERUS

S’allevamentu de is porcus est sèmpiri stétiu segundàriu ma comuncas fissu in su tempus. Is porcus allevaus in su Sàrrabus furiant portaus a pasci assegurendideddi una alimentatzioni de calidadi chi torràt a s’acabbu in sa petza. Imoi tocat a torrai a organizai su setori a pustis de sa pesta.

Arratzas de porcus

SARDA

Porcu piticu, cun svilupu de massa grassa prus artu de sa petza

BIANCUS

Arratzas furisteras pagu spainadas in zona, mannas meda

CICLU DE VIDA

DE IS PORCUS

- **PORCEDDU DE LATI**
  7 kg
- **PORCEDDU**
  8-11 kg
- **ATZIDORXU**
  12-15 kg
- **MARDUSCHEDDA ♀**
  1-2 annus
- **PORCU ♂**
  > 2 annus
- **MARDI ♀**
  > 3 annus

FILERA DE SA PETZA DE PORCU

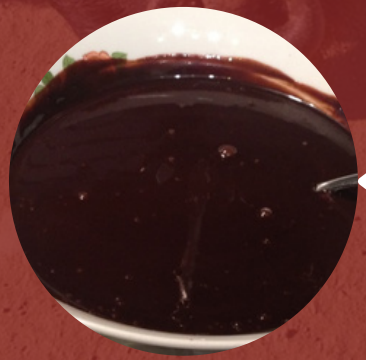
PASSÀGIU 1

PORCU

BOCIDURA

SÀNGUNI DE PORCU

PETZA DE PORCU

FILERA DE SA PETZA DE PORCU

PASSÀGIU 2

PETZA DE PORCU

TRASFORMATZIONI

PRESUTU

ARÀNDULA

SARTITZU FRISCU

SARTITZU SICAU

LARDERI

HAMBURGER

OLLU DE PORCU

TANCUS SCEDDAS

PUDDAS

UN’OGU A S’AZIENDA “IL POLLAIO” DE FRANCESCO PISANO

CUNSÌDERUS

In Sardìnnia nci funt feti 5 aziendas chi allevant puddas po petza, is primus duas cumprint su 75% de sa produtzioni sarda. S’azienda de Pisano est a su de 4 postus po produtzioni, cun una média fitiana de 8.000-10.000 puddas

Arratzas de puddas

BROILER ROSS® 308

Arratza seberada po s’acrescimentu lestru

AZ. IL POLLAIO

màndigu: cixirianu e soja
ciclu naturali ddi-noti
prus tretu vitali

OU E NASCIMENTU

Is ous funt postus in s'incubadora (az. in Sàdili), a pustis de 21 diis nascint is pilloneddus e portaus a su stabilimentu in Santu 'Idu

PRIMU FASI

Is primus 15 diis is p. funt tentus in ambienti controllau

PUDDA DE 34 DIIS

Primu maceddadura (1 kg)

PUDDA DE 60-70 DIIS

Segunda maceddadura (2,5-3 kg)

ALL. INDUSTRIALI

màndigu acellerau
luxi fortzada
pagu tretu vitali

OU E NASCIMENTU

x

PRIMU FASI

Is primus 15 diis is p. funt tentus in ambienti controllau

PUDDA DE 40 DIIS

2,5 kg

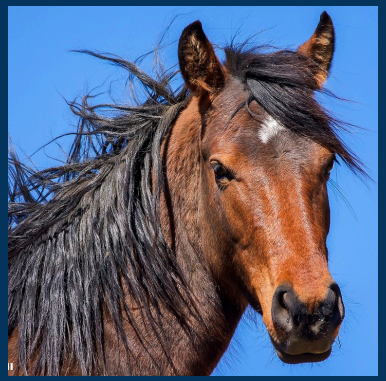
CUADDUS

ORGÓLLIU SARRABESU

CUNSÌDERUS

Sa traditzioni ecuestri est ancora bia in su Sàrrabus e ndi fait una resursa interessanti.
Is imperus funt medas: sport, cerimónias, stùdiu scientìficu e turismu.

Arratzas de cuaddus

ANGLO-ARABBU SARDU

S’arratza prus nodia, est imperau meda in campu sportivu e turìsticu

SARCIDANESU

Incróciu sardu-spanniolu antigu meda, de grandu interessu scientìficu, imperau in su turismu

SELLA ITALIANO

Incróciu sardu-italianu, Imperau pruschetotu in campu sportivu

CICLU DE VIDA

DE IS CUADDUS

PUDDECHEDDU

1 annus

PUDDECU

2-3 annus

CUADDU ♂ / ÉGUA ♀

> 3 annus

BURRINCUS

ANIMALI SPRIGU DE SU TEMPUS

CUNSÌDERUS

In tempus antigu non podiat ammancai su burrincu, furiat su motori de su tempus po carrigai cosa e personis, e po fai girai sa mola. Imoi, cun sa modernizadura, su burrincu est imperau in campu turìsticu, didàticu, sociali e finas po fai unu lati particulari.

Arratzas de burrincus

SARDA

Arratza autòctona prus pitica de is àteras, non prus artu de 90 cm. Est forti e adatu a pigai càrrigus

CORTURA DE S'ARÀNGIU

S'ECELLÉNTZIA SARRABESA

Caratirìsticas sarrabesas de su setori de s’aràngiu

LATIFUNDUS E GIARDINEDDUS

Nci funt unus cantu meris mannu chi portant su in prus de sa produtzioni

SPARTZINADURA ECONÓMICA

Is aziendas, mannas e piticas, de s’aràngiu funt medas e a triva de pari

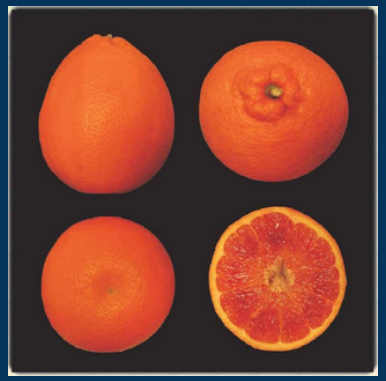
VARIEDADIS LOCALIS

Unu puntu de fortza de su Sàrrabus funt unas cantu variedadis localis

SCORDINAMENTU E SALIDURA

Is probblemas prus de importu funt sa farta de unu “distretu” e sa salidura

Calidadis de aràngiu

TAROCU (RARU)

Inditau po aranciadas

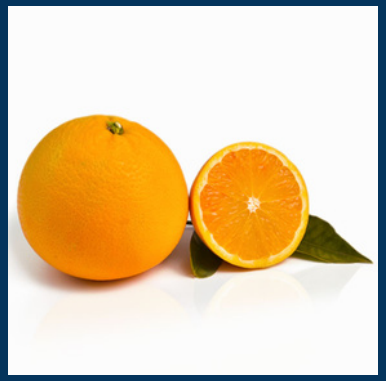
Si scudit: gennaxu a abrili

WASHINGTON

Grandu cantidadi de vitamina C

Si scudit: idas a làmpadas

NEVELLINU

Aràngiu precoci

Si scudit:
dae donnniasantu a maju

Calidadis de aràngiu

TARDIVU SANTUIDESU

Si scudit:
dae friaxu a làmpadas

THOMPSON

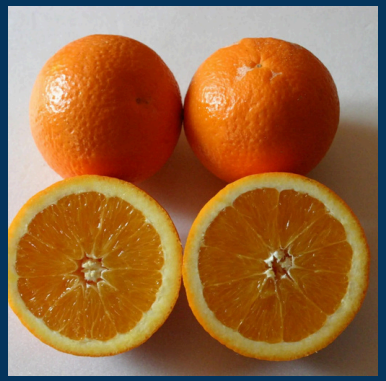
Si scudit:
dae friaxu a làmpadas

DE SÀNGUNI

Si scudit:
dae gennaxu a maju

Calidadis de aràngiu

BELLADONNA

Si scudit:
dae friaxu a maju

VANÌLLIA

Tenit unu sabori particulari

Si scudit:
dae ladàmini a làmpadas

VANÌLLIA ARROSA

Tenit unu sabori particulari
e est sena de sèmini

Si scudit: ladàmini a
làmpadas

Calidadis de mandarinu e portannestus

CLEMENTINU

Ìbridu aràngiu-mandarinu

Si scudit:
dae ladàmini a friaxu

MANDARINU CUMUNU

Si scudit:
dae idas a abrili

DE SÈMINI O CORR'E BOI

Portannestus mellus po s'aràngiu in su Sàrrabus (it. Melàngolo)

Calidadis de limoni e parentis

LIMONI

Dipendit dae sa calidadi e dae is técnicas si ndi podit tenni giai giai totu s’annu

BRAGAMOTA

Dipendit dae sa calidadi e dae is técnicas si ndi podit tenni giai giai totu s’annu

CIDRU

Dipendit dae sa calidadi e dae is técnicas si ndi podit tenni giai giai totu s’annu

CICLU DE VIDA

DE IS AGRUMUS

SÉMINA (PORTANNESTUS)

in beranu in logu controllau (sementzaju)

ANNESTADURA

a pustis de 2 annus in beranu

IMPIANTU IN TERRA

in mesi de martzu-abrili

PRIMUS FRUTUS

a pustis de 3 o 4 annus dae s'annestadura

CALANDÀRIU DE S'ARÀNGIU

CAB	LAD	DON	IDA	GEN	FRI	MAR	ABR	MAJ	LAM	ARX	AUS
	Vanìllia e Vanìllia arrosa										
	Clementinu										
		Nevellinu									
			Washington								
			Mandarinu cumunu								
				Tarocu							
				de sànguni							
					Thompson						
					Tardivu santuidesu						
					Belladonna						

FILERA DE S'ARÀNGIU (E DE SU LIMONI)

PASSÀGIU 1

ARÀNGIU
(O LIMONI)

SPREMIDURA

SUCI

CUNFITADURA
purpa e craxolu

MARMELLADA

FAI SU LUCORI
dae su craxolu

LUCORI O CREMA
(CUN LATI)

CANDIDURA
de su craxolu

CANDIUS

FILERA DE S'ARÀNGIU

PASSÀGIU 2

SUCI DE ARÀNGIU

FERMENTADURA

suci fermentau cun tzùcuru o meli

BINU DE ARÀNGIU (PAT)

BUDDIDURA

su suci si callat

SABA

CORTURA DE S'ÀXINA

Caratirìsticas sarrabesas de su setori de is bìngias

BÌNGIAS PO DOMU

Casi totus is bìngias funt po imperu familiari

AREALI CANNONAU DOC

Sa sutazona de Cabu Ferrau pigat totu su Sàrrabus e Crabonaxa

PAGU AZIENDAS

Funt 3 scéti is realidadis sarrabesa: sa Cantina Sociali de Castiadas, sa Lunalughente (Breca) e Maróngiu (BP)

SICORI E BÉSTIAS

Su sicori de custus annus passaus portat a torrai a arrexonai asuba de su benidori de su setori

Calidadis de àxina

CANNONAU

est sa calidadi prus corturada, imperada cumenti a basi de binu. Denominatzioni DOC

MÓNICA SARDA

Segunda a su Cannonau, est un’àtera basi de binu

MÓNICA SEUESA

-

Calidadis de àxina

NURAGUS

àxina po binu biancu a denominatzioni DOC

NASCU

àxina po binu biancu

PASCALI

-

Calidadis de àxina

SANGIOVESE

-

BARBERA

-

VERMENTINU

àxina po binu biancu e spumanti

Calidadis de àxina

MUSCADEDDU

àxina po binu durci

MUSCATALÓ

àxina antiga, precòcia
bona po papai ma finas
po fai binu durci

VERNÀCIA

àxina po binu durci

Calidadis de àxina de papai

TRIGA

àxina antiga

CARDINALI

-

GALOPU

àxina antiga

CICLU DE VIDA

DE S'ÀXINA

IMPIANTU DE AMERICANA

si ponit una sàrtia in terra

ANNESTADURA

a pustis de 1 annu in friaxu

IMPOSTATZIONI DE SA BÌNGIA

pudaduras e a.s.

PRIMUS FRUTUS

is primus primus podint bessiri giai a pustis de s'annu de annestadura, ma su fundu imbucat in produtzioni berdadera in 3 annus

FILERA DE S'ÀXINA

PASSÀGIU 1

ÀXINA

BUDDIDURA NATURALI

SCUPIDURA

BINU

MUSTU

CUNFITADURA

ÀXINA CUNFITADA

PRENTZADURA

BINU DE PRENTZA

SCIUGADURA

PABASSA

MUSTU PRENTZAU

FILERA DE S'ÀXINA

PASSÀGIU 2

MUSTU PRENTZAU

INGRICADURA

ÀCUA ARDENTI

CORTURA DE S'OLIA

Caratirìsticas sarrabesas de su setori de s’olia

IMPERU FAMILIARI

Casi totus is matedus a olia funt po imperu familiari

RARAS ECELLÉNTZIAS

S’azienda San Thomas est s’ùnica a essi pighendi arreconnoscimentus

UNA MOLA FETI

In Castiadas s’agatat s’ùnica mola sarrabesa

POTENTZIALIDADIS

Medas fainas cummercialis de sa zona iant a tenni a bisóngiu de olia sarrabesa po is prodotus insoru

Calidadis de olia

BOSANA

-

SEMIDANA

-

TUNDA DE CASTEDDU

-

Calidadis de olia

NIEDDA DE GONNOS

-

LECINU

-

NOCELLARA DEL BELICE

-

Calidadis de olia

PITZU DE CARROGA

-

MORAJOLU

-

PENDOLINU

Impollinadori

Calidadis de olia de cunfitai

OU DE PICIONI

Po cunfitai

MANNA DE SPÀNNIA

Po cunfitai

OLIA BIANCA

po cunfitai

CICLU DE VIDA

DE S'OLIA

SÈMINI DE OLLASTU

in logu controllau (sementzaju)
o in terra in beranu

ANNESTADURA

a pustis de 2 annus in beranu

IMPIANTU IN TERRA

in mesi de donniasantu-idas

PRIMUS FRUTUS

a pustis de 4 o 5 annus dae
s'annestadura

FILERA DE S'OLIA

PASSÀGIU 1

OLIA

MOLLIDURA

OLLU

CUNFITADURA

cun is variedadis prus adatas

OLIA CUNFITADA

CORTURA DE SA MÈNDULA

UNA CORTURA
A ARRISCU
DE SPARESSI

Caratirìsticas sarrabesas de su setori de sa mèndula

SBANDONU DE IS MATEDUS

Oramai is matedus a mèndula funt sbandonaus

MODERNIZADURA MANCADA

Is técnicas de scudidura funt abarradas arrimadas, generendi antieconomia

UNA FÀBBRICA

Unu tempus nci furiat una fàbbrica po su tratamentu de sa mèndula

POTENTZIALIDADIS MANNAS

Is prodotus derivaus tenint grandu valori aciuntu

Calidadis de mèndula

DE SCOLA

Papu mannu, a bortas dópiu

GRAPOLINA

Bessit a duus papus mannus

MALISSA

Papu piticheddu

PISCA E MITILICORTURA

3 SOCIEDADIS
4 PISCHERAS

Caratirìsticas sarrabesas de su setori de sa pisca

ZONAS DE CATURA

Si piscat su pisci feti in is zonas de catura specìficas, non si fait allevamentu

LOGU ÌNNIDU E AMPARAU

Is àcuas sarrabesas funt certificadas e amparadas po sa limpiesa insoru

PROBBLEMAS

Is crobus anguiddaxus e sa tupadura fitiana de is bucas a mari ponint barrancus a su setori

COOPERATIVAS STÓRICAS

Is cooperativas funt unu atori socioeconómicu stóricu de su Sàrrabus

Pisci

CARINA

Grandu domanda po s’imperu in coxina

SPERRITU

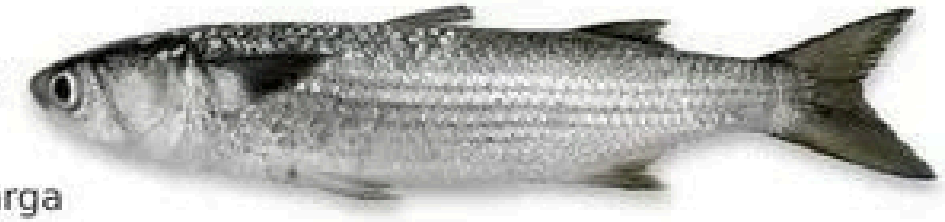
Si piscat pruschetotu a talla manna (> 1 kg)

CÈVULU

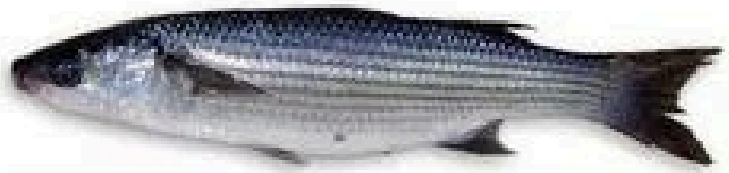
Grandu famìllia de piscis

testa larga
e massiccia...
buono per la bottarga :)

NOME SCIENTIFICO	NOME COMUNE	IN SARDO
Mugil Cephalus	*Cefalo*	*Gevulu*

riflessi azzurri
e labbra carnose!

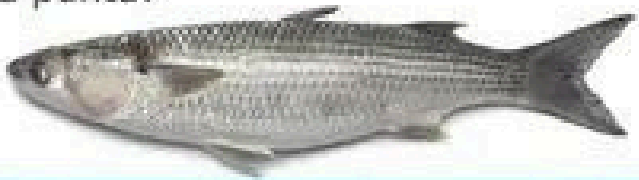
NOME SCIENTIFICO	NOME COMUNE	IN SARDO
Chelon Labrosus	*Cefalo Bosega*	*Lioni*

macchie dorate sulle
guance!

NOME SCIENTIFICO	NOME COMUNE	IN SARDO
Liza Aurata	*Cefalo Dorato*	*Conchedda*

schiena piatta,
testa allungata,
muso a punta!

NOME SCIENTIFICO	NOME COMUNE	IN SARDO
Liza Saliens	*Cefalo Verzelata*	*Bidumbula*

macchia nera
nell'ascella!

NOME SCIENTIFICO	NOME COMUNE	IN SARDO
Liza Ramada	*Cefalo Calamita*	*Lissa*

Pisci

SÀRIGU

Pisci de fai a cadriga

PALAJA

Pisci raru, bonu po su màndigu de is pipius

SARPA

Pisci baratu, pagu apretziau ma de grandu importu po sa vida de sa laguna

Anguidda e Càvuru

ANGUIDDA

Pisci migradori chi imbucat in frùmini

FILATROTA

Est sèmpiri un’anguidda ma est prus grassa e prus manna de edadi

CÀVURU ASULU

Spécia infestanti chi nci papat totu. S’ùnica manera po dda spaciai est a dd’aciapai e dda bendi

Mìtilis

COTZA

S’arregollint a pustis de 8-9 mesis dae sa sémina

ÓSTRICAS

S’arregollint a pustis de 12 mesis dae sa sémina

CÒCIULA

S’arregollint a pustis de 3 annus puru dae sa sémina

TRATAMENTU DE IS MÌTILIS E DE SA BUTÀRIGA

PASSÀGIUS

MÌTILIS

DEPURATZIONI

12 oras in stabulàriu

CUNFETZIONAMENTU

MÌTILIS CUNFETZIONAUS

CÈVULU

SBUTARIGADURA

in cabudanni

SALIDURA,
STAGIONADURA
(MAX 7 DIIS)
E CUNFETZIONAMENTU

BUTÀRIGA

CALANDÀRIU DE SA PISCA

MAR	ABR	MAJ	LAM	ARX	AUS	CAB	LAD	DON	IDA	GEN	FRI
ripopolamentu							carina				
ripopolamentu									sperritu		
ripopolamentu									palaja		
ripopolamentu						cévulu					
ripopolamentu							sàrigu				
anguidda							anguidda				

ABIAXERIA

Caratirìsticas sarrabesas de su setori de s’abiaxeria

FAINA SPAINADA

S’abiaxeria est spainada in totu su logu. Bidd’e Putzi in su 2024 est imbucada in s’arretza Citadis de su meli.

BIODIVERSIDADI

Su Sàrrabus podit bantai una grandu biodiversidadi po is esséntzias. In prus nc’est su frori de aràngiu.

CLIMA E PESTAS

Sa mudadura climàtica influéntziat sa froridura e sa saludi de is abis etotu. In prus sighint is pestas.

SPERIMENTATZIONI

Medas aziendas portant a innanti una faina de sperimentatzioni e annoadura de is prodotus.

Arratzas de abi

APIS MELLIFERA LIGUSTICA

Originària de s'Itàlia, est sa prus spainada e allevada in su mundu

CICLU DE VIDA

DE IS ABIS

PONIDURA DE IS OUS

S'abi maista ponit 2000 ous, cun màssimu in beranu

ABREXIDURA

a pustis de 3 diis s'abrexint is ous e bessint is apuddus

MUDADURA A ABI

21 diis a pusti de sa ponidura de is ous is apuddus mudant a abi ♀, 23 diis po s'abi ♂

ACABBU DE SA VIDA

4-5 cidas po cussas nàscias in beranu (chi trabballant de prus), una pariga de mesis po is àteras. S'abi maista bivit po 5-6 annus.

CALANDÀRIU DE IS FRORIDURAS

IDA	GEN	FRI	MAR	ABR	MAJ	LAM	ARX	AUS	CAB	LAD	DON
spicu											
	mèndula										
	cadrilloni										
	abioi										
	aràngiu										
	trevullu de cuaddu										
			origa de porcu								
				orrù							
				cardu de ciniru							

CALANDÀRIU DE IS FRORIDURAS

GEN	FRI	MAR	ABR	MAJ	LAM	ARX	AUS	CAB	LAD	DON	IDA
					ocallitu						
							sparau				
								olioni			
								carrubba			
									frìsia		

FILERA DE S'ABIAXERIA

PASSÀGIU 1

CAIDDU

BRESCA

TRABBALLADURA

CERA

MELI

PRÓPOLI

bogadura cun arretza in su crobercu de su caiddu

MELI DE PEI

bogadura cun arretza in s'intrada de su caiddu

PAPA ARRIALI

suspia dae celletas precisas

FILERA DE S'ABIAXERIA

PASSÀGIU 2

MELI

BUDDIDURA

ÀCUA
DE MELI

ÀTERUS PRODOTUS DE SA FILERA AGROALIMENTARI

PRATZIDA/PANADA

SU MÀNDIGU SARRABESU

CUNSÌDERUS

Prodotu de forru cutzorxali de su Cabu de Bàsciu connotu finas cumenti mustatzeddu o pani cun tamàtiga. Est fatu de impastu de pani e si cundit cun una matza de tamata e pedringianu o patata e gerda o àteras birduras. Esistit puru sa pratzida stérria de cibudda.

CIVRAXU E COCOI

ESEMPRU DE PROMOVIDURA

CUNSÌDERUS

Mancai su Sàrrabus non tengat prus una produsidura bona de lori, gràtzias a una campànnia de promovidura costanti portada a innanti dae s'azienda de is fradis Marteddu su Civraxu de Santu 'Idu est oramai nodiu in totu sa Sardìnnia. De nodu finas su cocoi.

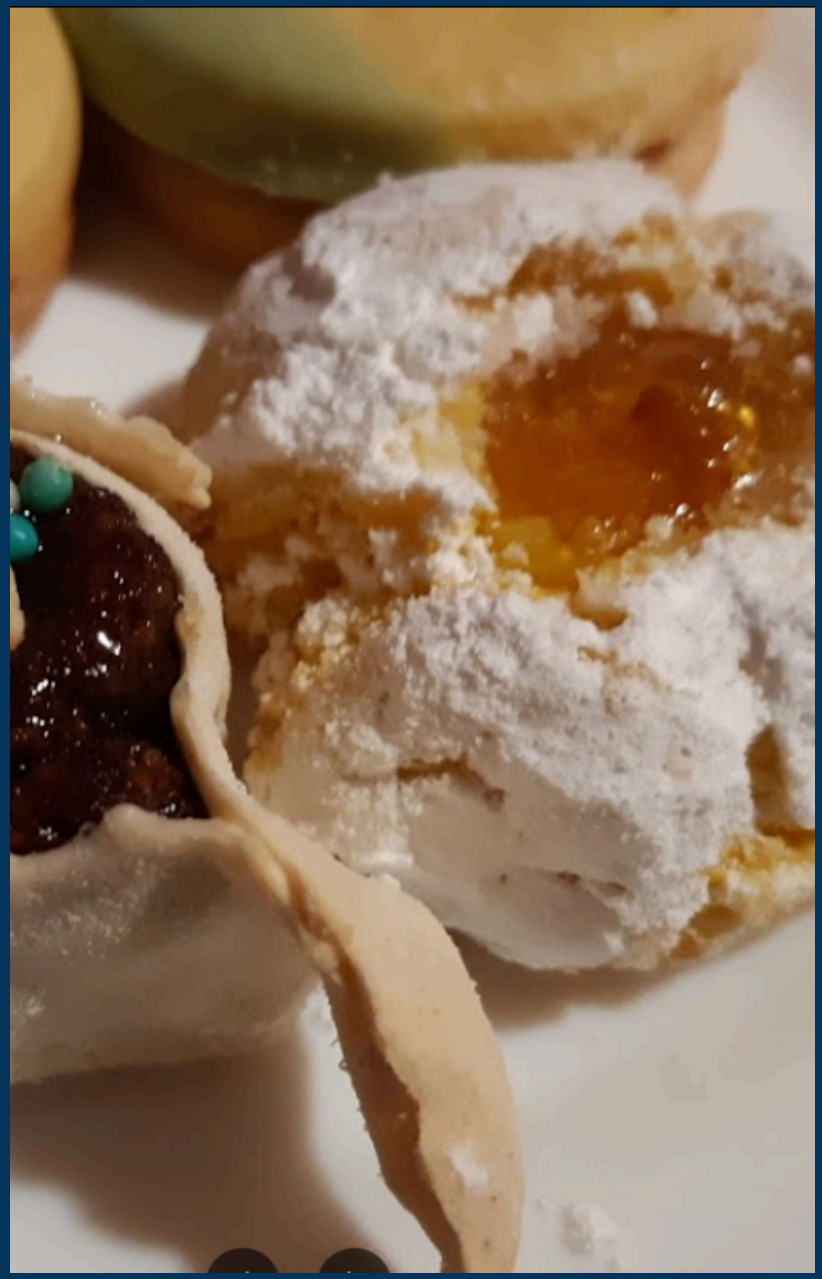

PISTOCU

PANI DE IS PASTORIS

CUNSÌDERUS

Unu prodotu antigu chi si otenit torrendi a ponni a coi is fitas de civraxu. Su bantu suu est sa durada longa de su prodotu e sa praticidadi in coxina, pruschetotu in pratus de istadi e in is minestras.

DURCIS

CUN S’ARÀNGIU

CUNSÌDERUS

In su Sàrrabus puru nc’est una bella traditzioni de durceria. Ma is specialidadis cutzorxalis funt cussas chi imperant is agrumus e is derivaus insoru. S’esempru prus de nodu funt is arangeddus (marmellada) e s’arantzada (candius), e poi is vàrius durcis chi imperant su binu de aràngiu.

LUCORIS

AVALORAMENTU DE IS ESSÉNTZIAS

CUNSÌDERUS

In prus de aràngiu, mandarinu, limoni, bragamota, si faint lucoris finas de figu morisca, murta, olioni, abuschiadinu. S'azienda prus manna est Bresca Dorada chi cummérciat a livellu internatzionali.

PARTI 4B

ECONOMIA SARRABESA FILERA PO FILERA:

FILERA DE S'ARTISANAU E DE S'INDÙSTRIA

Artisanau artìsticu
Indùstria metalmecànica

ARTISANAU ARTÌSTICU

CANDU SA TRADITZIONI S'AMMESTURAT CUN S'ARTI

Caratirìsticas sarrabesas de s’artisanau artìsticu

MONOPÓLIUS

Po cantu pertocat s’intretzu e sa faidura de ainas nc’est unu monopóliu

E-COMMERCE

Is artisanus bendint is prodotus insoru a médiu de s’e-commerce

COLLABORATZIONI

Unu puntu de fortza est sa grandu collaboratzioni intra de is artisanus

INTREGU GENERATZIONALI

Totus is artisanus de sa zona tenint scientis

ADRIANO CONCAS

ARTI DE S'ARRÀMINI

CUNSÌDERUS

Si podit cunsiderai unu de is ùrtimus arraminajus de Sardìnnia. Sa specialidadi sua funt is ainas po pintai sa pasta. Gràtzias a s'e-commerce is prodotus suus ddus circant dae dónnia parti de su mundu, pruschetotu dae is disterraus.

ADRIANO CONCAS

materialis trabballaus

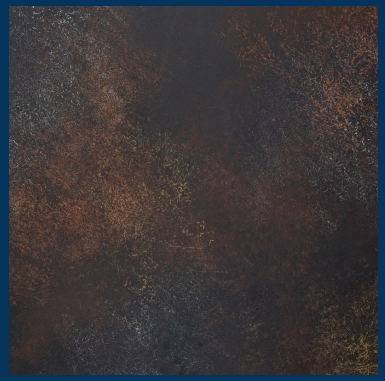
ARRÀMINI

materiali de primori imperau in dónnia manera

OTONI

imperau po puntzonis e àteru

FERRU

imperau po is ainas

ADRIANO CONCAS

prodotus

SERRETAS

ainas po segai e pintai sa pasta, prodotu de primori

PUNTAS

ainas po stampai

PUNTZONIS

ainas po pintai sa pasta

ADRIANO CONCAS

prodotus

FERRUS

LAMAS

ainas po pintai sa pasta ma finas arresojas

RASOJUS

ainas de precisioni po pintai sa pasta

ADRIANO CONCAS

prodotus

LAMPADÀRIUS

prodotu chi si prestat a collaboratzionis cun àterus artisanus

SPRIGUS

cun gurnisa de arràmini

FORMAS

formixeddas po sa pasta, biscotus e a.s.

ADRIANO CONCAS

prodotus

ANEDDUS

BRATZALIS

ÒPERAS

ANTONELLO UTZERI

ARTI DE S'INTRETZU

CUNSÌDERUS

Oramai s'ùnicu in Sardìnnia a praticai s'arti de s'intretzu a livellu cummerciali. Podit bantai collaboratzionis de artu livellu cumenti a Antonio Marras e àterus designer, architetus e stilistas, sena de perdi su filu de sa traditzioni.

ANTONELLO UTZERI

materialis trabballaus

OLLASTU

su materiali prus imperau

OLLASTU DE ARRIU / TZARPA

Salix purpurea, si ndi segat dae martzu a cabudanni

ARRIDELU

Phillyrea angustifolia

ANTONELLO UTZERI

materialis trabballaus

MURTA

is pértia imperadas mantenint su fragu de sa murta

CANNA

si ndi segat feti dae su 15 de gennaxu a su 15 de friaxu

BAMBÙ

imperau pagu, feti po mànigus e àterus petzus tostaus

ANTONELLO UTZERI

prodotus

NIU

NIU LUXI

NIU SPRIGU

ANTONELLO UTZERI

prodotus

COLLABORATZIONIS

imperendi tzàpulus, terràllia e àteru

FORMAS TRADITZIONALIS

SUTATASSAS E SUTAPINGIADAS

FRANCESCO PISANO

ARTI DE SA PEDRA

CUNSÌDERUS

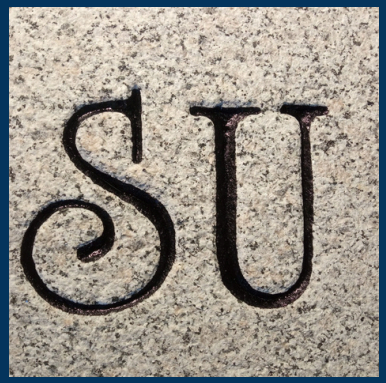
In prus de imprendidori Francesco est finas artisanu de sa pedra. Trabballat grandus contonis de granitu, feti a scrafeddu e matzolu po ndi fai òberas artìsticas e civilis de dónnia casta e gustu.

FRANCESCO PISANO

materialis trabballaus

GRANITU
ARROSA

GRANITU
GANUDU

FRANCESCO PISANO

prodotus

ÒBERAS MURÀRIAS

INSÉNNIAS

ARREDAMENTU

mesas, cadiras, pancas, forreddas, scaleras, bràzigas...

INDÙSTRIA METALMECÀNICA

PRESSTECK E QUOM

FILERA DE SA PRESSTECK

LÀMIA

PRENTZADURA

PETZU

FILERA DE SA QUOM

PETZUS

ASSEMBLADURA

is oberajus assemblant
is petzus

TERMOSIFONI

PARTI 4C

ECONOMIA SARRABESA SETORI PO SETORI:

SETORI TERTZIÀRIU

Ospitalidadi (B&B e Hotel)
Fainas turìsticas e culturalis

OSPITALIDADI

SU COLUNNA PORTANTI DE SU TURISMU

Caratirìsticas sarrabesas de su setori de s’ospitalidadi

HOTEL A MARI, B&B IN BIDDA

Cunforma a su logu nc’est un’oferta diferenti de struturas de arricida

ESPERIÉNTZIA AUTÉNTICA

Is B&B sarrabesus oferrint un’esperiéntzia auténtica chi spéddiat is turistas

SCAPIADURA DAE SU TURISMU

Una criticidadi manna est cussa de sa scapiadura dae su sistema turìsticu in sei

PAGU PROMOVIDURA

Meda fait su fueddu ma non bastat, serbit prus promovidura

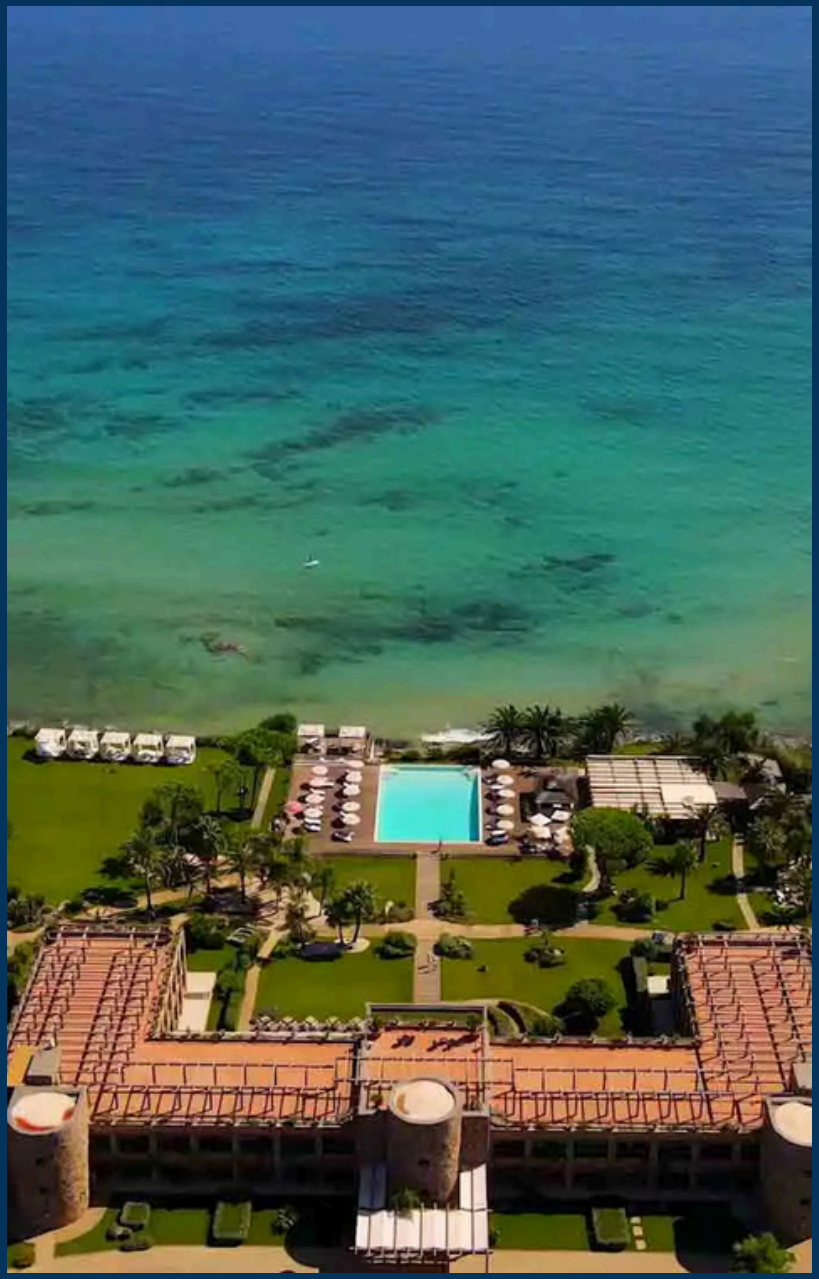

B&B

LOGUS DE AUTENTICIDADI

CUNSÌDERUS

Is B&B funt un’atividadi prus o mancu fàcili de cumentzai e costituit una economia de susténniu e/o investimentu po medas privaus e finas po imprendidoris de àterus setoris. Su turista est sèmpiri prus esigenti e circat s’autenticidadi de s’esperiéntzia, chi agatat própriu in is B&B spainaus in is domus antigas de is biddas sarrabesas.

HOTEL

GRANDUS STRUTURAS

CUNSÌDERUS

Su in prus de is postus de letu de su Sàrrabus funt de is hotel, una de is primus economias stóricas de su territóriu. Is hotel si funt svilupaus assoru de mari po intercetai su turismu balneari e de su pàsiu.

TURISMU

RESURSA PRIMÀRIA
MA PAGU SVILUPADA

Caratirìsticas sarrabesas de su setori turìsticu

GRANDUS POSSIBBILIDADIS

Su Sàrrabus podit oferri meda e ddu podit fai poderendi s'originalidadi

FARTA DE CUSCÉNTZIA

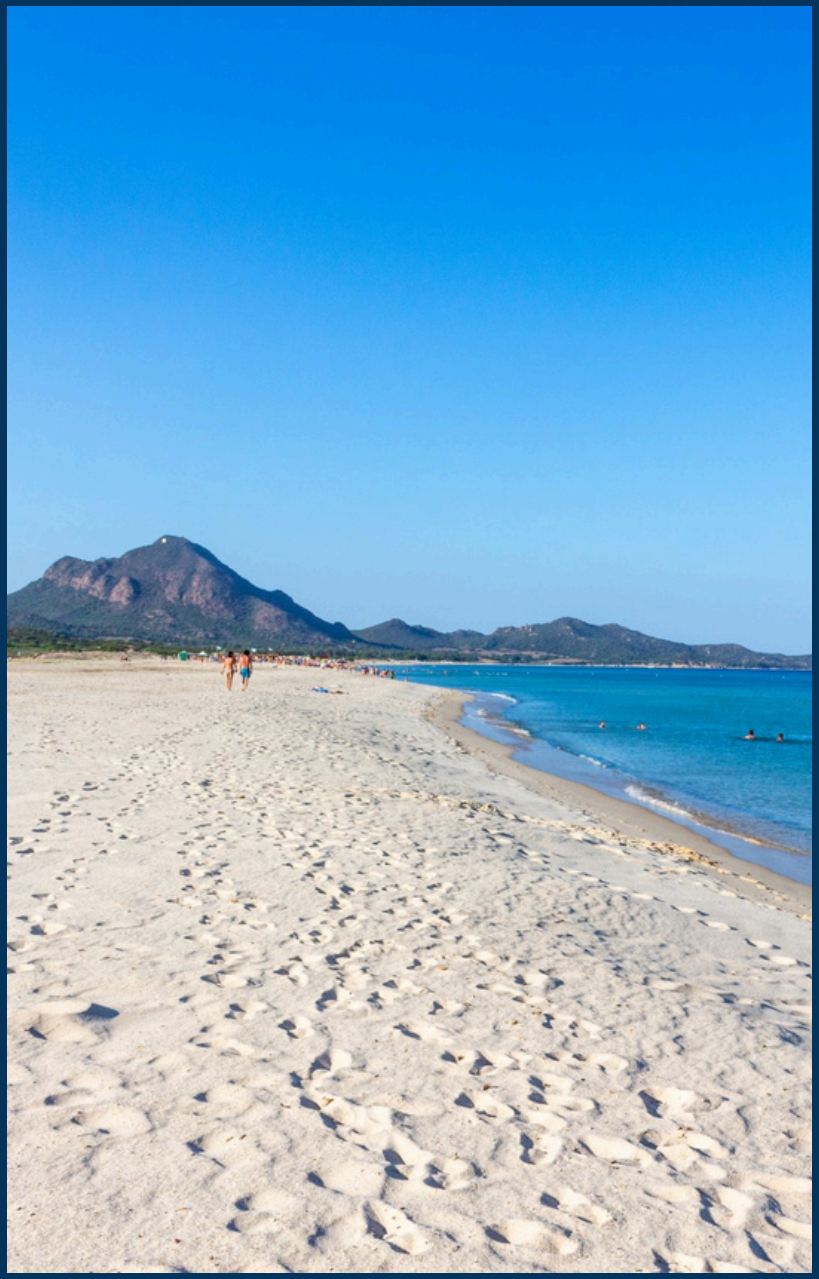
Ammancant ancora una cuscéntzia forti de is possibbilidadi de su logu

FARTA DE INFRASTRUTURAS

Sena de cuscéntzia non si pesant is infrastuturas cumenti a filus, cartellus...

FARTA DE PROMOVIDURA

Sena de cuscéntzia su territóriu abarrat pagu promóviu e avalorau

TURISMU BALNEARI

BASI DE SU TURISMU

CUNSÌDERUS

Su Sàrrabus bantat km e km de prajas de grandu bellesa chi spéddiant turistas dae dónnia parti de su mundu. Su in prus de is prajas funt lìbberas, feti unas cantu calas funt a nùmuru serrau po motivus de amparu ambientali.

Turismu balneari

TRANCUILLIDADI E SPÀSSIU

- Su Sàrrabus podit oferri siat trancuillidadi (prajas dae Portu Coraddu a Feraxi; prajas nord Costa Rei); siat spàssiu meda (Portu Tramatzu e Costa Rei)

PAGUS SERVÌTZIUS

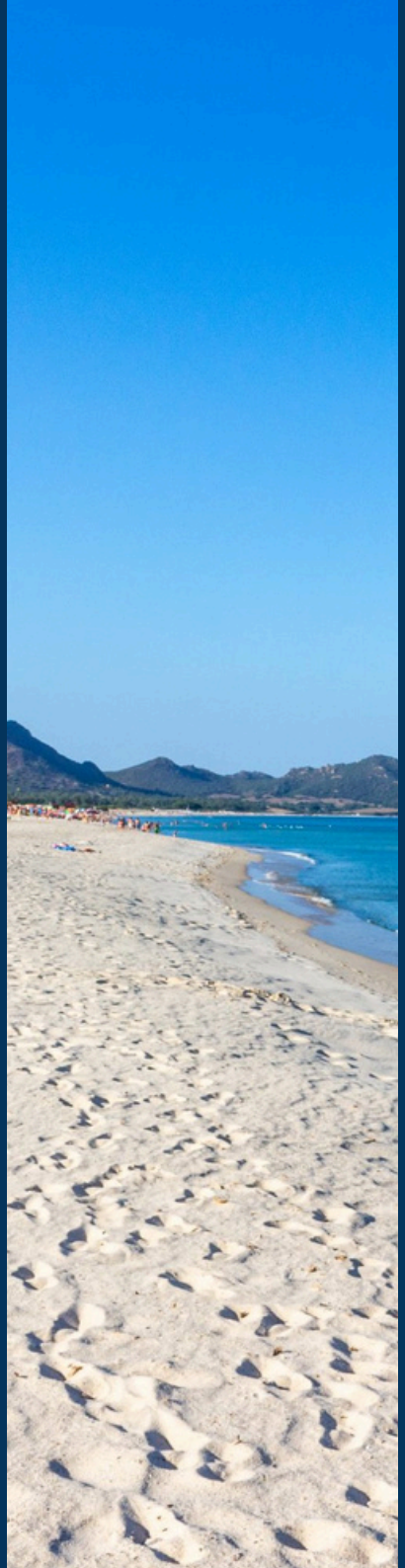
- Ma, a parti calancuna ecetzioni, nci funt pagus servìtzius (dócias, paradas, sucurru a mari e a.s.)

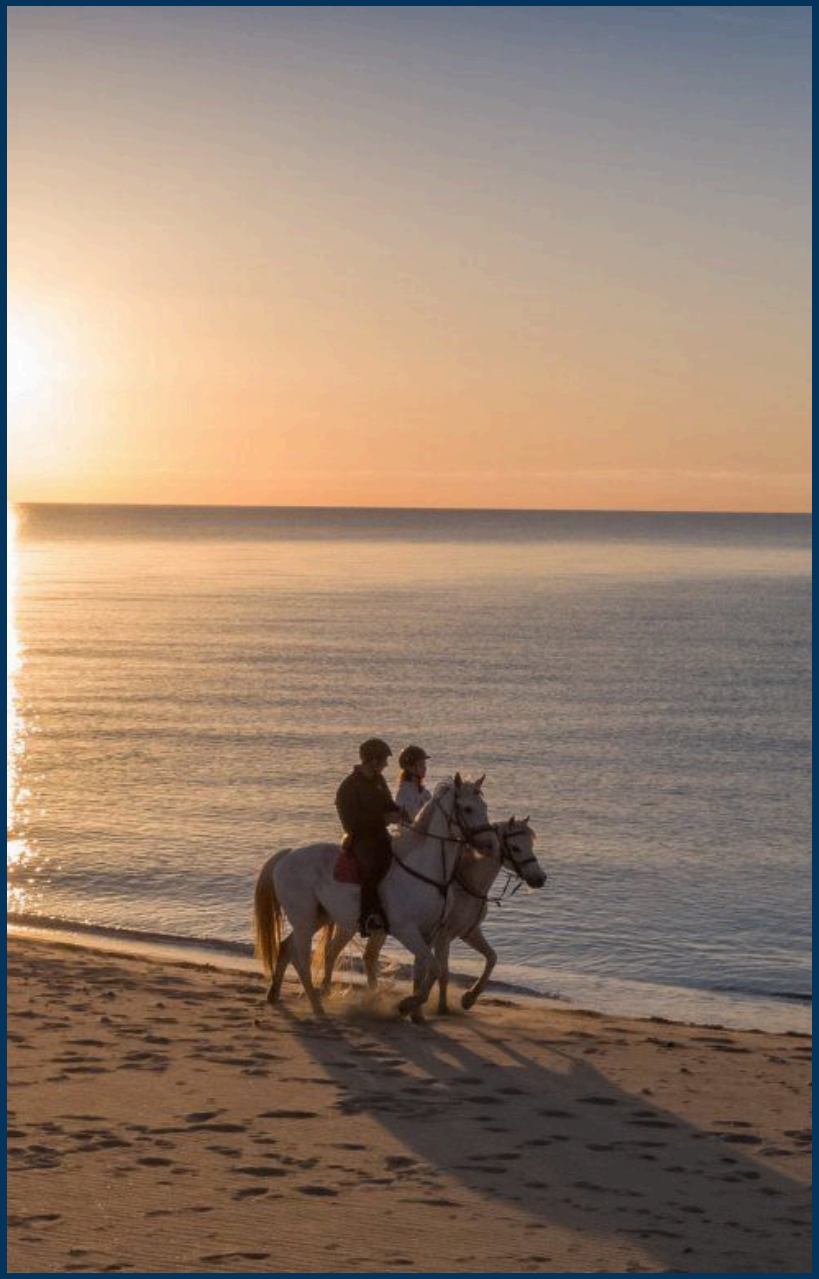
INNIDESA DE S'AMBIENTI

- Unu grandu bantu de sa zona est s'innidesa de s'ambienti chi po sa parti manna pertocat a SIC/ZPS

TURISMU NATURISTA

- Una frontera noa de grandu sucessu est cussa de su turismu naturista cun unu tretu reservau in Feraxi

TURISMU SPORTIVU

ACÀPIU TREVESSALI

CUNSÌDERUS

Su turismu sportivu est unu setori de acàpiu po totus is àterus setoris turìsticus. Si podit praticai sport in dónnia logu e in dónnia momentu, ma po fai a manera chi si furrit a turismu serbint servìtzius, eventus e meda promovidura.

Turismu sportivu

ESCURSIONISMU

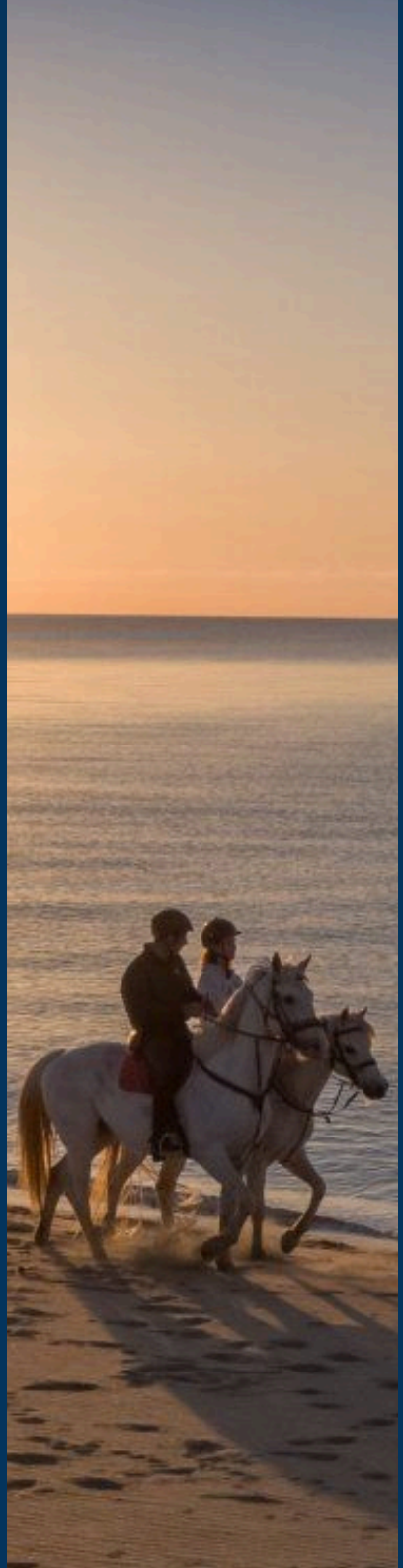
S’escursionismu est unu setori de importu in su Sàrrabus e medas funt is infrastruturas po ddu praticai, cumenti is camminus de sa Bia de sa Prata, de is Centu Turris, de Sant’Iroxi Obispu, ma finas s’arretza de is situs archeológicus acapiada dae is Filus Primitivus de su Sàrrabus

TURISMU ECUESTRI

Medas centrus ìpicus oferrint passilladas a cuaddu, pruschetotu in is prajas longas de su terrìtóriu

CICLOTURISMU E EVENTUS

Su Sàrrabus est agradéssiu finas dae is ciclistas. Ma ndi benint pruschetotu po is trail cumenti a su Sàrrabus Experience

TURISMU NATURALÌSTICU

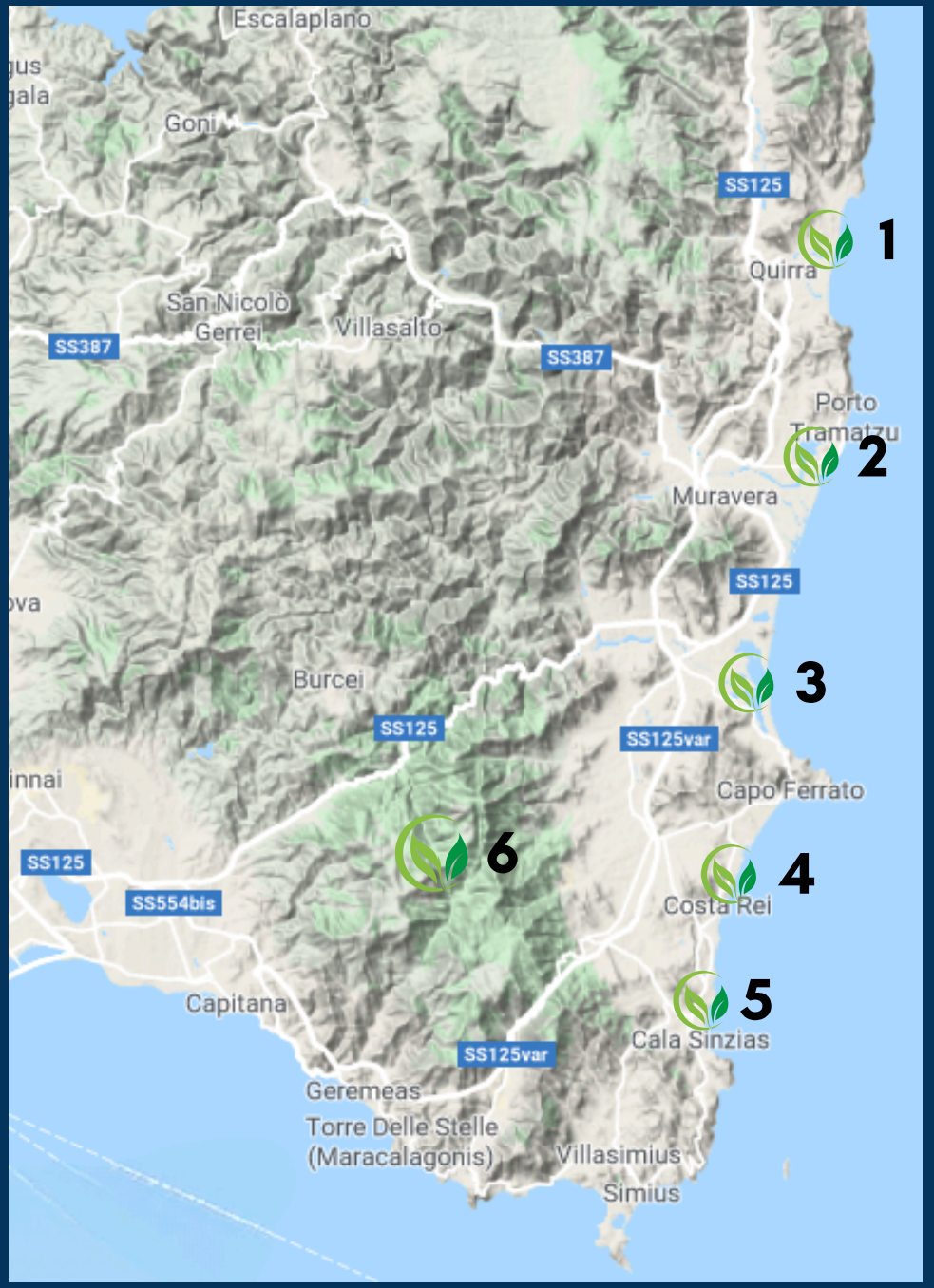
SA GURNISA

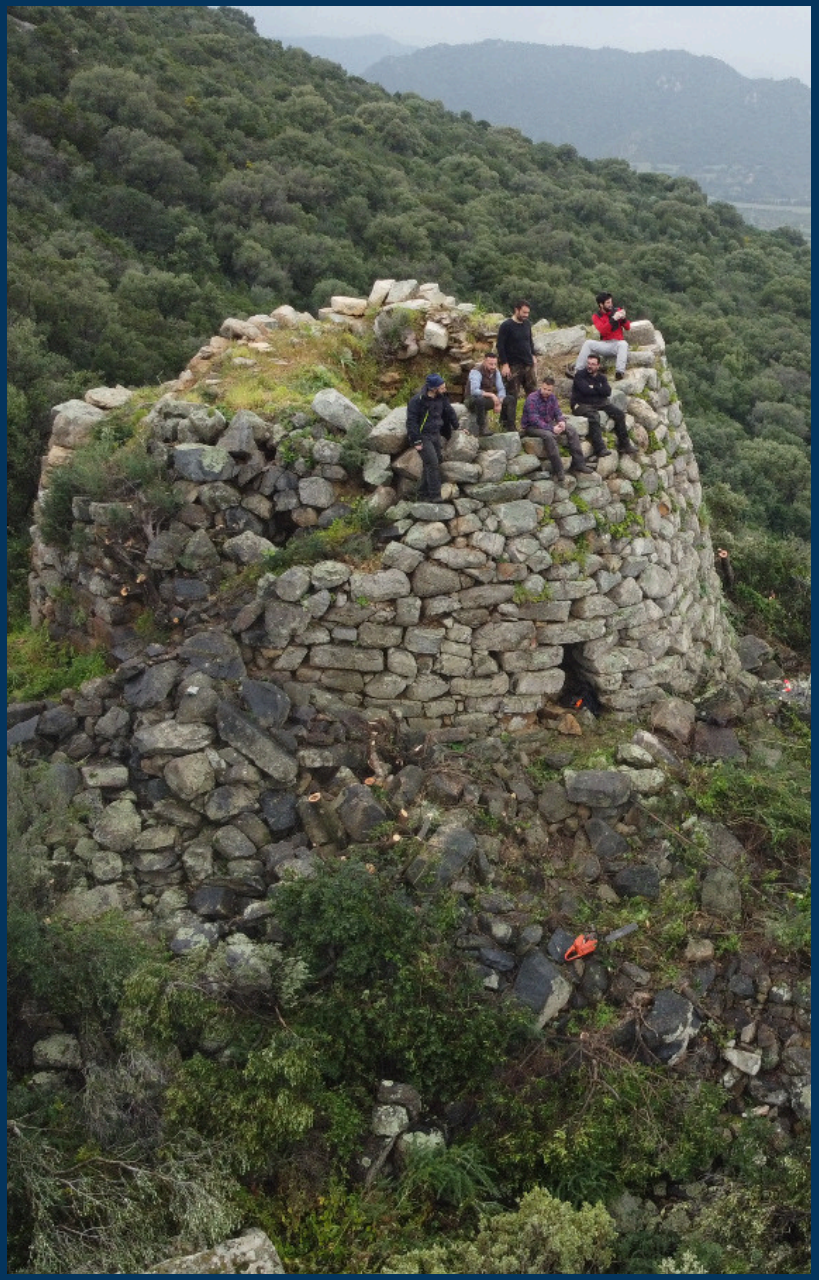
CUNSÌDERUS

Sa bellesa de su logu sarrabesu e s'interessu suu in campu naturalìsticu (arreconnota dae is vàrias àreas SIC e ZPS) faint de gurnisa a totus is fainas turìsticas de su territóriu e spéddiant finas biòlugus e naturalistas

ÀREAS SIC

1. STÀINIS DE MURTAS E DE S'ÀCUA DURCI
2. FOXI DE SU FRUMINDOSA - SA PRAJA
3. STÀINIS DE COLUSTRAI E DE IS SALINAS
4. COSTA REI
5. PUNTA DE SANTA JUSTA (COSTA REI)
6. MONTIS DE IS SETI FRADIS E DE SU SÀRRABUS

TURISMU CULTURALI

ARCHEOLOGIA E TRADITZIONIS

CUNSÌDERUS

Su Sàrrabus bantat casi 400 situs de importu culturali, 250 funt feti is nuraxis. Est craru ca ponendi in un’arretza totus is situs bessit un’atrativa de importu mannu po su turismu.

Turismu culturali

BISÓNGIU DE UN'ARRETZA

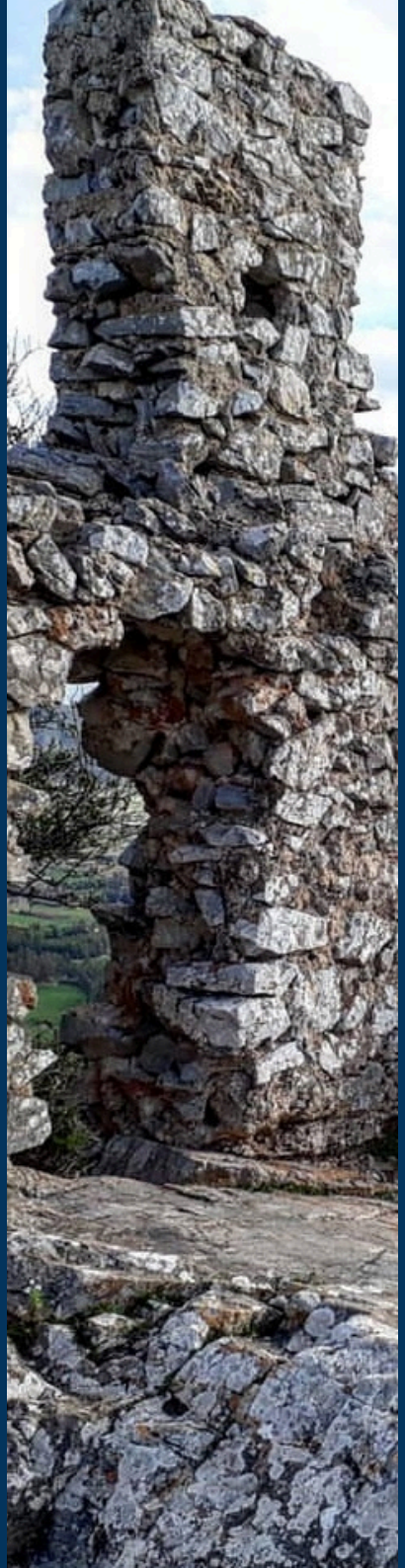
- Mancai custa grandu arrichesa culturali, in su Sàrrabus ammancat ancora un'atentzioni po sa sienda identitària chi portit a mantenni pulius e fruìbbilis is situs e chi pesit un'infrastrutura po ddus ponni impari a servìtziu de su setori turìsticu

TURISMU ARCHEOLÓGICU

- Cun prus de 250 situs feti prenuraxesus e nuraxesus, e poi pùnicus, romanus e juigalis, su Sàrrabus est unu paradisu po is amantiosus de s'archeologia

TURISMU MINERÀRIU

- Un'àtera atrativa de importu funt is minas sbandonadas. Unas cantu faint parti de sa Bia de sa Prata e de sa Via Stibium.

TURISMU SPIRITUALI

INTRA DE FIDI E MEDITATZIONI

CUNSÌDERUS

Un’àtera resursa interessanti est cussa de su turismu spirituali. Logus cumenti su Santuàriu de Santu Pìlimu e is serragus ingui assoru si prestant a is disillus de is turistas chi bolint agatai paxi, indiferentementi dae sa fidi.

TURISMU ESPERIENTZIALI

ACIUVADURA IN S'IDENTIDADI

CUNSÌDERUS

Est una manera particulari de fai turismu, chi est andendi parìciu in custus annus, impunnada a fai bivi a is óspitis is esperiéntzias traditzionalis e culturalis in manera dereta

PARTI 5

IS FRONTERAS NOAS

Cortura de sa figu morisca
Silver Economy
Family Economy
Smartworking

